

EDITORS' INTRODUCTION

European Journal for Research on the Education and Learning of Adults. (2015). Vol. 6, No. 2.

Glosariusz EPALE (2020) Pojęcia i terminy z zakresu edukacji dorosłych. Warsaw 2020.

Henschke, J. A. (2016). A History of Andragogy and Its Documents as They Pertain to Adult Basic and Literacy Education. PAACE Journal of Lifelong Learning, Vol. 25, 1–28.

Mapping out the Research Field of Adult Education and Learning. (2019). Fejes, A., Nylander, E. (eds.). Lifelong Learning Book Series, Vol. 24. Springer International Publishing; Radlińska, H. (1935). Stosunek wychowawcy do środowiska społecznego: szkice z pedagogiki społecznej. Warsaw: Nasza Drukarnia.

Zofia Szarota ON POLISH RESEARCH ON ADULT-LEARNING SPACES

Bal, M. (2002). Travelling Concepts in the Humanities. Toronto: A Rough Guide; <https://s3.amazonaws.com/arena-attachments/89974/705194c45c063480ed0bb3af6fdd2dfc.pdf> (accessed on: 10.09.2020).

Bowen, G. A. (2009). Document Analysis as a Qualitative Research Method. Qualitative Research Journal, 9 (2), 27-40; <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>

Demetrio, D. (2006), Edukacja dorosłych. In: (ed.) B. Śliwerski, Pedagogika tom 3. Subdyscypliny wiedzy pedagogicznej. Gdańsk: Gdańskie Wydaw. Pedagogiczne, 113-236.

Edwards, R. (2006). Beyond the moorland? Contextualising lifelong learning. Studies in the Education of Adults, 38 (1), 25-36; <https://doi.org/10.1080/02660830.2006.11661522>

Elo, S., Kääriäinen, M., Kanste, O., Pölkki, T., Utriainen, K., & Kyngäs, H. (2014). Qualitative Content Analysis: A Focus on Trustworthiness. SAGE Open; <https://doi.org/10.1177/2158244014522633>

Euridice (2020). Poland. Adult Education and Training; https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-56_en (accessed on: 04.01.2021).

Eurostat (2020). Educations and Training; <https://ec.europa.eu/eurostat/web/education-andtraining/data/main-tables> (accessed on: 04.01.2021).

GUS (2019). Kapitał ludzki w Polsce w latach 2014-2018 [Human capital in Poland in the years 2014-2018]. Warsaw, Gdańsk: GUS; <https://stat.gov.pl>.

GUS (2020). Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2019/2020. [Education in the 2019/2020 school year]. Warsaw, Gdańsk: GUS; <https://stat.gov.pl>.

Kurantowicz, E. (2007). O uczących się społecznościach. Wybrane praktyki edukacyjne ludzi dorosłych. Wrocław: Wydaw. Dolnośląskiej Szkoły Wyższej.

Nesbit, T. (2010). Class Analysis in Adult Education. In: P. Peterson, E. Baker, B. McGaw (eds.), International Encyclopedia of Education. Third Edition, 64-69. Elsevier; <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-044894-7.00014-2>

Schreier, M. (2012). Qualitative content analysis in practice. Thousand Oaks: Sage Publications Ltd; <https://dx.doi.org/10.4135/9781446282243.n12>

Seredyńska, D. (2013). Dyskursy edukacyjne o starości w naukach humanistycznych i społecznych. Bydgoszcz: Wydaw. Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego.

Szarota, Z. & Pierścieniak, K. (2020). Refleksja andragogiczna - współczesna specyfika dyscypliny. Studia z Teorii Wychowania, XI 2(31), 169-188; <https://doi.org/10.5604/01.3001.0014.3654>

Szarota, Z. (2019). Tasks and Social Functions of Adult Education in the Perspective of Learning in Adulthood. Pedagogika Społeczna, 2, 133-148; <https://doi.org/10.35464/1642-672X.PS.2019.2.09>

Agnieszka Stopińska-Pająk INTERPERSONAL SPACE AS CONTEXT FOR 21ST CENTURY ADULT LEARNING

Bauman, Z. (1996). Etyka ponowoczesna. Warsaw: Wydaw. Naukowe PWN.

Bauman, Z. (2006). Płynna nowoczesność. Kraków: Wydaw. Literackie.

Bauman, Z. (2007). Płynne życie. Kraków: Wydaw. Literackie.

Beck, U., (2004). Społeczeństwo ryzyka. W drodze do innej nowoczesności. Warsaw: Wydaw. Naukowe SCHOLAR.

Giddens, A. (2006). Nowoczesność i tożsamość. Warsaw: Wydaw. Naukowe PWN.

Malewski, M. (2010). Od nauczania do uczenia się. O paradygmatycznej zmianie w andragogice. Wrocław: Wydaw. Naukowe Dolnośląskiej Szkoły Wyższej.

Sztompka, P. (2010). Socjologia. Analiza społeczeństwa. Kraków: Wydaw. Znak.

Sztompka, P. (2016). Kapitał społeczny. Teoria przestrzeni międzyludzkiej. Kraków: Wydaw. Znak.

Tokarczuk, O. (2017). Flights. London: Fitzcarraldo Editions.

Zdzisław Ludziejewski, Jan Maciejewski GLOBALISING EDUCATIONAL SECURITY THREATS

Archer, M. S. (2013). Człowieczeństwo: problem sprawstwa, trans. A. Dziuban. Kraków: Zakład wydawniczy NOMOS.

Bauman, Z., & Lyon, D. (2013). Płynna inwigilacja: rozmowy, trans. T. Kunz. Kraków: Wydaw. Literackie.

Beck, U. (2002, 2004). Społeczeństwo ryzyka. W drodze do innej nowoczesności. Warsaw: Wydaw. Naukowe SCHOLAR.

Castells, M. (2012). Teoria społeczeństwa sieci. Kraków: Wydaw. Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Castells, M., & Himanen, P. (2009). Społeczeństwo informacyjne i państwo dobrobytu. Warsaw: Wydaw. Krytyki Politycznej.

Chądzyński, J., Nowakowska, A., & Przygodzki, Z. (2007). Region i jego rozwój w warunkach globalizacji. Warsaw: Wydaw. CeDeWu.

- Czapiński, J., & Panek, T. (2011). *Diagnoza społeczna 2011. Warunki i jakość życia Polaków*. Warsaw: Rada Monitoringu Społecznego.
- Golka, M. (2016). *Cywilizacja współczesna i globalne problemy*. Warsaw: Oficyna Naukowa.
- Kołodko, G. W. (2010). *Wędrujący świat*. Warsaw: Wydaw. Prószyński i S-ka.
- Kołodko, G. W. (2020). *Od ekonomicznej teorii do politycznej praktyki*. Warsaw: Wydaw. Poltext.
- Krzemińska, A. (2020, September 29). *Wszechnice się chwieją*. *Polityka*, 40(3281), 59-60.
- Maciejewski, J. (2012). *Grupy dyspozycyjne. Analiza socjologiczna*. Wrocław: Wydaw. Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Maciejewski, J., & Ludziejewski, Z. (2018). Education for security in dispositional groups: The factual state and prospects. In: Ł. Tomczyk, A. Ryk and J. Prokop (eds.), *Proceedings new trends and research challenges in pedagogy and andragogy NTRCPA 18*. Kraków, Prague: Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, 89-96; <https://doi.org/10.24917/9788394156893.7>
- Mikiewicz, P. (2019). *Kapitał społeczny i edukacja-Różne konceptualizacje i ich konsekwencje dla badań edukacyjnych*. In: M. J. Szymański (ed.), *Krótkie wykłady z socjologii edukacji*. Warsaw: Wolters Kluwer, 37-63.
- Montbrial, de T. (2011). *Działanie i system świata*, trans. A. Szeptycki. Warsaw: Wydaw. Akademickie Dialog.
- Niesporek, A. (2008). *Miejsce i funkcja pojęcia kapitału społecznego w teorii socjologicznej*. In: M. S. Szczepański, K. Bierwiazonek and T. Nawrocki (eds.), *Kapitały ludzkie i społeczne a konkurencyjność regionów*. Katowice: Wydaw. Uniwersytetu Śląskiego, 19-28.
- Olechnicki, K., & Załęcki, P. (1997). *Słownik socjologiczny*. Toruń: Graffiti BC.
- Rykiel, Z. (2008). *Kapitał społeczno-kulturowy a budowa nowoczesnego społeczeństwa kapitalistycznego*. In: M. S. Szczepański, K. Bierwiazonek and T. Nawrocki (eds.), *Kapitały ludzkie i społeczne a konkurencyjność regionów*. Katowice: Wydaw. Uniwersytetu Śląskiego, 198-215.
- Sacharczuk, J., & Szwarc, A. (2020). *Edukacja i inne procesy wspierające kształcenie kompetencji międzykulturowych-ujęcie teoretyczne i praktyczne*. In: D. Misiejuk (ed.), *Kultura i Edukacja*. Toruń: Wydaw. Adam Marszałek. <https://doi.org/10.15804/kie.2020.01.06>
- Stampnitzky, L. (2013, September). *Toward a Sociology of "Security"*. *Sociological Forum*, 28, 3. <https://doi.org/10.1111/socf.12043>
- Starosta, P., & Frykowski, M. (2008). *Typy kapitału społecznego i wzory partycypacji obywatelskiej w wiejskich gminach centralnych*. In: M. S. Szczepański, K. Bierwiazonek and T. Nawrocki (eds.), *Kapitały ludzkie i społeczne a konkurencyjność regionów*. Katowice: Wydaw. Uniwersytetu Śląskiego, 231-263.
- Stochmal, M., & Maciejewski, J. (2018). *Hybrydyzacja obszarów badawczych środowiska (nie) bezpieczeństwa nie tylko w dyscyplinie socjologii*. *Historia i Polityka* 23(30). <https://doi.org/10.12775/HiP.2018.006>
- Świątkiewicz, W. (2001). *Kapitał kulturowy a zagadnienie integracji społecznej*. In: M. S. Szczepański, A. Barska and T. Michalczyk (eds.), *Ku integracji rozwoju człowieka i społeczeństwa*. Katowice, Opole: Wydaw. Uniwersytetu Śląskiego, 93-106.
- Trutkowski, C., & Mandes, S. (2005). *Kapitał społeczny w małych miastach*. Warsaw: Wydaw. Scholar.

Wiśniewska-Paź, B. (2018). Współczesne zagrożenia a bezpieczeństwo - rola edukacji. In: B. Wiśniewska-Paź (ed.), *Współczesne zagrożenia - bezpieczeństwo - edukacja. Czyli jak uczyć społeczeństwo zasad bezpieczeństwa*. Wrocław: Wydaw. Uniwersytetu Wrocławskiego, 9-21.

<https://doi.org/10.52934/wpz.101>

Wiśniewska-Paź, B. (2019). Współczesna rzeczywistość a percepcja bezpieczeństwa i zagrożeń. In: M. Szymański (ed.), *Krótkie wykłady z socjologii edukacji*. Warsaw: Wolters Kluwer, 340-364.

Żakowski, J. (2004). Prof. Bauman: Wojna z kłamstwem jest nie do wygrania. *Niezbędnik Inteligenta POLITYKI*; <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/klasykipolityki/1776382,1,-prof-bauman-wojna-z-klamstwem-jest-nie-do-wygrania.read> (accessed on: 18.04.2020).

Żelezińska, A. (2020). News jak wirus. *Polityka*, 10(3251);

<https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kraj/1944332,1,uboczny-skutek-wirusa-infodemia-swiat-wpadl-w-panike.read> (accessed on: 18.04.2020).

Oleksandra Kachmar, Liliana Khimchuk THE ROLE OF LIFELONG LEARNING IN THE SOCIOECONOMIC DEVELOPMENT OF UKRAINE IN THE 21ST CENTURY

Andrushchenko, V. P., Saveliev, V. L. (2010). *Osvitnya polityka. Ohlyad poryadky dennoho*. Kiev: "MP Lesya".

Cambridge Dictionary: Lifelong learning; <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/lifelong-learning> (accessed on: 30.08.2020).

Ellahi, R. M., Ali Khan, M. U., Shah, A. (2019). Redesigning Curriculum in Line with Industry 4.0. *Procedia Computer Science*, Vol. 151, 699–708. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2019.04.093>

EURASHE (2019). The Bologna Declaration of 19 June 1999: Joint declaration of the European Ministers of Education; https://www.eurashe.eu/library/bologna_1999_bologna-declaration-pdf/

Gomilko, O., Svyrydenko, D., Terepyschyi, S. (2016). Hybridity in the Higher Education of Ukraine: Global Logic or Local Idiosyncrasy. *Philosophy and Cosmology*, 17, 199.

Nykyforenko, V. G., Ivanova, L. V. (2014). Holovni aspekty innovatsejnoi rozbydovy systemy bezperervnoi osvity. *Socialno-trudovi vidnosyny: teoriya i praktyka*, 1, 148–151.

Topchij, T. V. (2014). Bezperervna osvita yak systemne seredovysche formuvannya osobystosti. *Visnyk Natsionalnoi yurydychnoi Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho*. 3, 222–228.

UNESCO (2016). Report «Conceptions and Realities of Lifelong Learning»; <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245626>.

Webster, R., Andre, J., Thu Giang, T. T. (2019). UNESCO Report Industry 4.0 and Higher Education: Combining Learning Analytics and Learning Science to Transform the Undergraduate Learning Experience in Vietnam; http://www.vnseameo.org/InternationalConference2019/wp-content/uploads/2019/07/Dr.-Ray-Webster_Combining-Learning-Analytics-and-Learning-Science-to-Enhancing-the-Employability-of-Future-University-Graduates.pdf.

Zakon Ukrainy „Pro osvity” (2017); <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2145-19>

Nadiia Ivanivna Lutsan TRENDS IN ADULT-EDUCATION DEVELOPMENT IN UKRAINE

Anishchenko, O. W. (2019). Konceptija rozvitku nieformalnoi osvity doroslih w Ukraini. Osvita doroslih: teoria, dosvid, perspektivy, 1 (15), 20–39.

Arhypova, S. (2011). Akmeologichni zasadi profesijnoi pidgotovky sotsialnyh pratsivnykiv. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pedagogika. Sotsialna robota, Vol. 21, 10–13; http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2011_21_4.

Desiatov, T. M. (2014). Tenedentsii rozvitku osvity doroslih: evropeyskyi dosvid. Osvita doroslih: teoria, dosvid, perspektyvy, Vol. 1 (8), 182–190; http://nbuv.gov.ua/UJRN/OD_2014_1_26.

Levchenko, I. (2015). Osvita doroslih yak naukova problema. Osvita doroslih: teoria, dosvid, perspektyvy, 5, 45–54.

Lukianova, L. B. (2015). Svitovyi dosvid ta yevropeyski tendentsii zakonodavchoho vrehuliuvannia osvity doroslih. Pedagogika i psykholohiia. Naukovo-teoretychnyi ta informatsiinyi visnyk Natsionalnoi akademii pedagogichnykh nauk Ukrainy, 1 (86), 64–70.

MON (2020). Proiekt Zakonu Ukrainy «Pro osvitu doroslih»; <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennia-zakonoprojekt-pro-osvitu-doroslih>.

Nychkalo, N. H. (2009). Andragogika v systemi pedagogichnykh nauk. Osvita doroslih: teoria, dosvid, perspektyvy, 1, 7–19.

Nychkalo, N. H. (2014). Rozvytok profesiinoi osvity v umovakh globalizatsiinykh ta integratsiinykh protsesiv. Vydavnytstvo NPU imeni M. P. Dragomanova; <http://lib.iitta.gov.ua/709906/1/BE.pdf>

Ogiienko, O. I. (2009). Tendentsii rozvytku osvity doroslih u skandinavskykh krainakh (druga polovyna XX st.): In-t ped. osvity i osvity doroslykh APN Ukrainy.

Pukhovska, L. (2010). Navchannia vprodovzh zhyttia yak priorytetnyi napriam Bolonskoho protsesu u nastupnomu desiatyrychchi. Osvita doroslih: teoria, dosvid, perspektyvy, 2, 72–78.

Sigaieva, L. Ye. (2009). Kontseptsiiia rozvytku osvity doroslih v Ukraini. TOV «VD «EKMO».

Sigaieva, L. Ye. (2010). Rozvytok osvity doroslih v Ukraini (druga polovyna XX st. – pochatok XXI st.). In: S.O. Sysoievoi (ed.), TOV «VD «EKMO», 217–238.

Sysoieva, S. O. (2004). Osvita doroslih: tekhnologichni aspekt. Neperervna profesiina osvita: teorija i praktika, 01 (1), 9–23.

Vasylenko, O. V. (2013). Neformalna osvita doroslih: nove sotsialno-osvitnie yavlyshche. Osvita doroslih: teoria, dosvid, perspektivy, 7, 35–44.

Vershlovskiy, S. G. (2003). Doroslyi yak subiekt osvity. Pedagogika, 8, 3–8.

Voitovska, O. M. (2014). Suchasni problemy ta tendentsii rozvytku osvity doroslih v system nieperervnoi osvity. Zbirnyk naukovykh prats. Pedagogichni nauki, 122, 12–18.

Ziazun, I. (2002). Neperervna osvita: kontseptualni zasady i suchasni tekhnolohii. Tvorchia osobystist u systemi neperervnoi osvity. Kharkiv: KhDPU, 8–16.

Irina Popova THE DEVELOPMENT STRATEGY OF RUSSIA'S SYSTEM OF ADDITIONAL PROFESSIONAL EDUCATION

Chernykh, A. N. (2016). The Essence and Features of Adult Education in the System of Continuing Professional Education. *Academy of Vocational Education. Institute for Continuing Education*, 1, 66–74.

Communication from the Commission (2007): Action Plan on Adult Education and Training. It Is Always Time to Learn. Brussels, 09/27/2007. – COM. 558 final.

Federal Law “On Education in the Russian Federation”; http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm.

Kondratyuk, T.V. (2018). The Fourth Industrial Revolution: what competencies do employees need? /WED. 2018. No. 3 (108); <https://cyberleninka.ru/article/n/chetvertaya-promyshlennaya-revolyuetsiya-kakie-kompetentsii-neobhodimy-sotrudnikam> (accessed on: 10.01.2020).

Law dated December 29, 2012 No. 273-ФЗ “On Education in the Russian Federation”.

Logvinova, O. N. (2016). Quality Assessment Indicators for the System of Continuing Professional Education as a Leading Component of Continuing Education for Adults. *Vocational Education and Society* 1 (17), 59.

Pedagogical Encyclopedic Dictionary (2002) B. M. Bim-Bad (ed.). Moscow: Great Encyclopedia of Russia, 168.

Safonov, A.L. (2011). Demographic challenges to the economy and labor market in the Russian Federation in the context of globalization, Dialogue of cultures in the context of globalization: 11th International Likhachev Scientific Readings July 12, 13, 2011. Vol. 1: reports. St. Petersburg. – 2011, 141–144.

Vershlovsky, S. G. (2010). Adult Education System as an Object of Forecasting, *Man and Education*. 1, 16–21.

Verbitsky, A. A., Pavlovets, V. I. (1988). Continuing Education and Engineering Practice, *Bulletin of Higher Education*, 8, 26–31.

Zmeyev, S. I. (2007). *Andragogy: Foundations of the Theory, History, and Technology of Adult Learning*, Moscow: PER SE 96.

Miroslav Krystoň, Lenka Rovňanová ANDRAGOGICAL COMPETENCES AMONG UNIVERSITY TEACHERS

Aksela, M. (2014). *Andragogika*. Prague: Grada Publishing.

Bennet, N. (1976). *Teaching Styles and Pupils Progress*. London: Open Books.

Darling-Hammond, L. (1999). *Teacher Quality and Student Achievement: A Review of State Policy Evidence*. Seattle: Center for the Study of Teaching and Policy, University of Washington. <https://doi.org/10.14507/epaa.v8n1.2000>

McBer, H. (2000). *Research into Teacher Effectiveness: A Model of Teacher Effectiveness*. London: DfEE.

Dvořáková, M., Šerák, M. (2016). *Andragogika a vzdělávání dospělých*. Prague: FF UK.

CVTI MŠVVaV SR. (2019). Štatistická ročenka; https://www.cvtisr.sk/cvti-sr-vedecka-kniznica/informacie-o-skolstve/statistiky/statisticka-rocenka-publikacia/statisticka-rocenka-vysokeskoly.html?page_id=9596 (accessed on: 18.09.2020).

Janoušková, L. (2006). Profesijsná kompetencia andragóga. In: Kľúčové kompetencie andragóga a ďalších profesionálov v oblasti edukácie dospelých. Banská Bystrica: FHV UMB, 64–69.

Kaliská, L., et al. (2015). Psychometrické vlastnosti a slovenské normy dotazníkov črtovej emocionálnej inteligencie pre deti, adolescentov a dospelých. Banská Bystrica: Belianum.

Lukáč, E. (2012). Dospelí a školská edukácia – od historických aspektov k aktuálnym výzvam; <https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Lukac2/subor/Lukac.pdf> (accessed on: 18.09.2020).

Lukšík, I. (2013). Q – metodológia: faktorové zobrazenie ľudskej subjektivity. Trnava: Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave.

Malach, J., Chmura, M. (2014). Kompetence lektora vzdělávání dospělých očima studentů andragogiky. In: Prusáková, V. (ed.), Osobnosť lektora vo vzdelávaní dospelých. Banská Bystrica: Belianum, 203–212.

Matulčík, J. (2004). Teórie výchovy a vzdelávania dospelých v zahraničí. Bratislava: Gerlach Print.

Plichtová, J. (1998). Sociálne reprezentácie. Teória, výskum, výzva. Československá psychologie, 41(4), 289–308.

Plichtová, J. (2002). Metódy sociálnej psychológie zblízka. Kvalitatívne a kvantitatívne skúmanie sociálnych reprezentácií. Bratislava: MÉDIÁ.

Porubská, G., Határ, C. (2009). Kapitoly z andragogiky pre pomáhajúce profesie. Nitra: PF UKF.

Prusáková, V. (1955). Základy andragogiky. Bratislava: Gerlach Print.

Rovňanová, L., Šukolová, D. (2019). Kvality učiteľa z perspektívy žiakov základných škôl. Edukácia, 3(1), 168–183;

Rovňanová, L. (2016). Theoretical and Professional Practical Training of Slovak Teachers through the Eyes of Student Teachers. In: Kosová, B., Musioł, M. (eds.), School, Curriculum and Teacher in the Second Decade of the 21st Century: Polish-Slovak Confrontations. Toruń: Wydaw. Adam Marszałek, 109–138.

Stephenson, W. (1970). Factors as Operant Subjectivity. In: Lunneborg, C. O. (ed.), Current Problems and Techniques in Multivariate Psychology. Seattle: University of Washington, 69–100.

Špatenková, N., Smékalová, L. (2015). Edukace seniorů. Prague: Grada Publishing.

Veteška, J. (2016). Přehled andragogiky. Prague: Portál.

Veteška, J., et al. (2011). Teorie a praxe kompetenčního přístupu ve vzdělávání. Prague: EDUCA Service.

Veteška, J., Tureckiová, M. (2008). Kompetence ve vzdělávání. Prague: Portál.

Welch, E. (1973). Cambridge Local Lectures 1873–1973. Cambridge: Cambridge University Press; https://books.google.sk/books?id=sTA9AAAAIAAJ&pg=PA75&lpg=PA75&dq=Local+Lectures+Syndicate&source=bl&ots=GVoPuU4DI0&sig=ACfU3U0abkUm_mTKqRueSRLR3qA2Dy8QA&hl=sk&sa=X&ved=2ahUKewjVqtT5oXqAhWOYsAKHYwKCIQ6AEwAHoECAkQAQ#v=onepage&q=Local%20Lectures%20Syndicate&f=false (accessed on: 18.09.2020).

Martin Kursch, Jaroslav Veteška CO-TEACHING: ADVANTAGES AND DISADVANTAGES

Arksey, H., and O'Malley, L. (2005). Scoping Studies: Towards a Methodological Framework. *International Journal of Social Research Methodology*, 8, 1, 19–32. <https://doi.org/10.1080/1364557032000119616>

Bacharach, N., et al. (2010). Changing the Face of Student Teaching through Co-teaching. *Action in Teacher Education*, 32, 1, 3–14. <https://doi.org/10.1080/01626620.2010.10463538>

Baeten, M., and Simons, M. (2014). Student Teachers' Team Teaching: Models, Effects, and Conditions for Implementation. *Teaching and Teacher Education*, 41, 92–110. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2014.03.010>

Bilican, K., et al. (2020). Learning by Teaching: A Case Study of Co-teaching to Enhance Nature of Science Educators, Successes, and Challenges. *International Journal of Science and Mathematics Education*, 18, 1, 1–20.

Bouck, E. C. (2007). Co-teaching... Not Just a Textbook Term: Implications for Practice. *Preventing School Failure: Alternative Education for Children and Youth*, 51, 46–51. <https://doi.org/10.3200/PSFL.51.2.46-51>

Campbell, E. L., et al. (2018). Better Together: Co-Teaching in Undergraduate Applied Psychology Courses. *Psychology Teaching Review*, 24, 2, 3–11.

Chan, B., et al. (2012). Case Study: Affordances of Using Multi-HD Technology for Distanced Co-teaching in Hong Kong Secondary Schools. *2012 World Congress on Information and Communication Technologies, Information and Communication Technologies, Trivadrur*, 162–166. <https://doi.org/10.1109/WICT.2012.6409068>

Corbin, J. M., and Strauss, A. L. (2008). *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. Los Angeles: Sage Publications. <https://doi.org/10.4135/9781452230153>

Dickey, G., Kline, J., and Lindsteadt, G. (2016). The Role of Educators in Preparing the Confident Graduate Student. *InSight: A Journal of Scholarly Teaching*, 11, 59–72. <https://doi.org/10.46504/11201604di>

Duran, D., et al. (2020). Student Teachers' Perceptions and Evidence of Peer Learning through Co-teaching: Improving Attitudes and Willingness towards Co-teaching. *European Journal of Psychology of Education: A Journal of Education and Development*, 35, 1–16.

Eckardt, P., and Giouroukakis, V. (2018). The Impact of Co-Teaching on Pedagogical Approaches and Student Conceptual Understanding in a Graduate, Adolescent Literacy Course. *Journal for Leadership and Instruction*, 17, 2, 40–43.

Fraser, J., and Watson, A. (2013). *Bring Student Teaching into the 21st Century*. Phi Delta Kappan, 94, 7, 25. 2015, New York. <https://doi.org/10.1177/003172171309400709>

Friend, M. (2014). *Co-teach! Building and Sustaining Effective Classroom Partnerships in Inclusive Schools*. 2nd ed. Author, Greensboro.

- Friend, M. (2015). Co-teaching versus Apprentice Teaching: An Analysis of Similarities and Differences. *Teacher Education and Special Education*, 38, 2, 79–87. <https://doi.org/10.1177/0888406414529308>
- Jurkowski, S., and Müller, B. (2018). Co-teaching in Inclusive Classes: The Development of Multi-professional Cooperation in Teaching Dyads. *Teaching and Teacher Education*, 75, 224–231. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2018.06.017>
- Kim, A., et al. (2007). Facilitating Co-Teaching for Literacy in General Education Classrooms through Technology: Focus on Students with Learning Disabilities. *Reading*, 22, 3, 269–291. <https://doi.org/10.1080/10573560500455729>
- Lõhmus, E., et al. (2019). Lecturers' and Assistants' Views on Collaborative Teaching at the University. *Estonian Journal of Education / Eesti Haridusteaduste Ajakiri*, 7, 2, 231–233. <https://doi.org/10.12697/eha.2019.7.2.09>
- Moher, D., et al. (2009). Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-analyses: The PRISMA Statement. *PLoS Med*, 6, 7: e1000097; <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1000097>
- Montgomery, M., and Akerson, A. (2019). Facilitating Collaboration through a Co-teaching Field Experience. *Networks: An Online Journal for Teacher Research*, 21, 1, 1–21. <https://doi.org/10.4148/2470-6353.1284>
- Neifeald, E., and Nissim, Y. (2019). Co-Teaching in the "Academia Class": Evaluation of Advantages and Frequency of Practices. *International Education Studies*, 12, 5, 86–98. <https://doi.org/10.5539/ies.v12n5p86>
- Park, J. (2014). English Co-teaching and Teacher Collaboration: A Micro-interactive Perspective. *System*, 44, 1, 34–44. <https://doi.org/10.1016/j.system.2014.02.003>
- Puttonen, K. (2014). Information Specialist and ICT Lecturer Co-teach an Online Course: A New Way and What Students Think About It. *Nordic Journal of Information Literacy in Higher Education*, 6, 1, 52–64. <https://doi.org/10.15845/noril.v6i1.217>
- Rabin, C. (2020). Co-Teaching: Collaborative and Caring Teacher Preparation. *Journal of Teacher Education*, 71, 1, 135–147. <https://doi.org/10.1177/0022487119872696>
- Rexroat-Frazier, N., and Chamberlin, S. (2019). Best Practices in Co-teaching Mathematics with Special Needs Students. *Journal of Research in Special Educational Needs*, 19, 3, 173–183. <https://doi.org/10.1111/1471-3802.12439>
- Ricci, L. A., and Fingon, J. C. (2017). Faculty Modeling Co-teaching and Collaboration Practices in General Education and Special Education Courses in Teacher Preparation Programmes. *Athens Journal of Education*, 4, 4, 351–362. <https://doi.org/10.30958/aje.4-4-4>
- Ronfeldt, M., et al. (2015). Teacher Collaboration in Instructional Teams and Student Achievement. *American Educational Research Journal*, 52, 3, 475–514. <https://doi.org/10.3102/0002831215585562>
- Sanchez, J., et al. (2019). Exploring the Co-teaching Experience in a Graduate-level, Principal Preparation Course. *InSight: A Journal of Scholarly Teaching*, 14, 99–112. <https://doi.org/10.46504/14201907sa>
- Strogilos, V., and King-Sears, M. (2019). Co-teaching Is Extra Help and Fun: Perspectives on Co-teaching from Middle School Students and Co-teachers. *Journal of Research in Special Educational Needs*, 19, 2, 92–102. <https://doi.org/10.1111/1471-3802.12427>

Takala, M., and Wickman, K. (2019). Collaborative Case-based Virtual Learning in Higher Education: Consultation Case in Special Education. *Journal of Digital Learning in Teacher Education*, 35, 4, 236–248. <https://doi.org/10.1080/21532974.2019.1646171>

Takala, M., and Uusitalo-Malmivaara, L. (2012). A One-year Study of the Development of Co-teaching in Four Finnish Schools. *European Journal of Special Needs Education*, 27, 3, 373–390. <https://doi.org/10.1080/08856257.2012.691233>

Thompson, K. W., and Dow, M. J. (2017). Co-teaching to Improve Control Variable Experiment Instruction in Physical Sciences Education. *Electronic Journal of Science Education*, 21, 5, 36–52.

Tsai, P. S., and Wang, N. M. (2017). Biomedicine English Curriculum Design: Co-teaching between a Biomedical Professional and an English Instructor; <http://ir.lib.cyut.edu.tw:8080/bitstream/310901800/33733/1/13.pdf>.

Vescio, V., et al. (2008). A Review of Research on the Impact of Professional Learning Communities on Teaching Practice and Student Learning. *Teaching and Teacher Education*, 24, 1, 80–91. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2007.01.004>

Veteska, J., Kursch, M. et al. (2020). Longitudinal Co-teaching Projects - Scoping Review. In: 17th International Conference on Cognition and Exploratory Learning in Digital Age 2020, 115-123. Lisbon: IADIS.

Walsh, J. (2012). Co-teaching as a School System Strategy for Continuous Improvement. *Preventing School Failure*, 56, 29–36. <https://doi.org/10.1080/1045988X.2011.555792>

Wilson, B. G., and VanBerschoot, J. L. (2014). Co-teaching an Online Action Research Class / Co-enseignement et classe de recherche-action en ligne. *Canadian Journal of Learning and Teaching*, 40, 2, 1–18. <https://doi.org/10.21432/T2KW20>

Agnieszka Szplit LANGUAGE-TEACHER EDUCATORS' PROFESSIONAL DEVELOPMENT IN THE ACADEMIC SPACE

Beszterda, R. (2016). Pułapki wywiadu w badaniach biograficznych. Doświadczenia etnologiczne, In: M. Piorunek (ed.), *Badania biograficzne i narracyjne w perspektywie interdyscyplinarnej. Aplikacje Egzemplifikacje Dylematy metodologiczne*. Poznań: Wydaw. Naukowe UAM.

Borg, S. (2011). Language Teacher Education. In: J. Simpson (ed.), *The Routledge Handbook of Applied Linguistics*. London: Taylor & Francis, 215–228.

Boyd, P., Smith, C., Beyztaş, D. I. (2015). Evaluating Academic Workplaces: The Hyperexpansive Environment Experienced by University Lecturers in Professional Fields. *International Journal for Academic Development*, 20, 18–32. <https://doi.org/10.1080/1360144X.2014.948255>

Chmielewska-Długosz, A. (2007). *Koleżeńskie doradztwo, czyli o kulturze uczenia się od siebie nawzajem. Doświadczenia niemieckich pedagogów i nauczycieli*. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.

Cochran-Smith, M. (2005). Teacher Educators as Researchers: Multiple Perspectives. *Teaching and Teacher Education*, 21, 2, 219–225. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2004.12.003>

Costa, A., Kallick, B. (1993). Through the Lens of a Critical Friend. *Educational Leadership*, 51, 2, 49–51.

Cyboran, B. (2008). *Nauczyciele akademicy a popularyzacja wiedzy*. Kraków: Wydaw. Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Day, C. (1999). *Developing Teachers: The Challenges of Lifelong Learning*. Bristol: Taylor & Francis.

Dewey, J. (1963). *Experience and Education*. New York: Macmillan.

Dróżka, W. (2002). *Nauczyciel. Autobiografia. Pokolenia. Studia pedeutologiczne i pamiętnikoznawcze*. Kielce: Wydaw. Akademii Świętokrzyskiej.

Ellis, R.A, Goodyear, P. (2018). *Spaces of Teaching and Learning*. Singapore: Springer.

<https://doi.org/10.1007/978-981-10-7155-3>

Engeström, Y. (2009). From Learning Environments and Implementation to Activity Systems and Expansive Learning. *An International Journal of Human Activity Theory*, 2, 17–33.

Hattie, J., Marsh, H. W. (1996). The Relationship between Research and Teaching: A Meta-analysis. *Review of Educational Research*, 66, 4, 507–542. <https://doi.org/10.3102/00346543066004507>

Illeris, K. (2006). *Trzy wymiary uczenia się*. Wrocław: Wydaw. Naukowe Dolnośląskiej Szkoły Wyższej Edukacji TWP.

Jenkins, A., Healey, M. (2007). *Linking Teaching and Research in Disciplines and Departments*. York: Higher Education Academy.

Keiny, S. (1994). Constructivism and Teachers' Professional Development. *Teaching and Teacher Education*, 10, 2, 157–167. [https://doi.org/10.1016/0742-051X\(94\)90010-8](https://doi.org/10.1016/0742-051X(94)90010-8)

Knowles, J. G. (1992). Models for Understanding Pre-service and Beginning Teachers' Biographies. In: I. Goodson (ed.), *Studying Teachers' Lives*. London: Routledge, 99–152. https://doi.org/10.4324/9780203415177_chapter_4

Kolb, D. (1984). *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. New Jersey: Prentice-Hall.

Lunenberg, M., Hamilton, M. L. (2008). Threading a Golden Chain: An Attempt to Find Our Identities as Teacher Educators. *Teacher Education Quarterly*, 35, 1, 185–205.

Michalak, J. M. (2011). Teacher Education in the Context of Improving Quality in Higher Education in Poland. In: E. Eisenschmidt, E. Lofstrom (eds.), *Developing Quality Cultures in Teacher Education. Expanding Horizons in Relation to Quality Assurance*. Tallinn: OU Vali Press, 35–54.

Nowak, J. (2014). Szkoła – nowe przestrzenie edukacyjne. In: M. Magda-Adamowicz, I. Kopaczyńska (eds.), *Pedagogika wczesnoszkolna wobec zmieniających się kontekstów społecznych*. Toruń: Wydaw. Adam Marszałek, 76–87.

Robertson, J., Bond, C. H. (2001). Experiences of the Relation between Teaching and Research: What Do Academics Value? *Higher Education Research and Development*, 20, 1, 5–19.

<https://doi.org/10.1080/07924360120043612>

Sajdak, A. (2012). Kompetencje dydaktyczne nauczycieli akademickich a jakość kształcenia w perspektywie KRK. In: K. Denek, A. Kamińska, W. Łuszczuk, P. Oleśniewicz (eds.), *Edukacja Jutra. Polityka, aksjologia i kreatywność w edukacji jutra*. Sosnowiec: Wyższa Szkoła Humanitas, 135–152.

Szplit, A. (2019). *Od nowicjusza do eksperta. Rozwój ekspertywności nauczycieli nauczycieli języków obcych*. Kielce: Wydaw. UJK.

Vanassche, E., Rust, F., Conway, P. F., Smith, K., Tack, H., Vanderlinde, R. (2015). InFo-TED: Bringing Policy, Research, and Practice Together around Teacher Educator Development. In: International Teacher Education: Promising Pedagogies (Part C), in *Advances in Research on Teaching*, 22C, 341–364. <https://doi.org/10.1108/S1479-368720150000022015>

Weber, S. J. (1990). The Teacher Educator's Experience: Cultural Generativity and Duality of Commitment. *Curriculum Inquiry*, 20, (2) 141–159. <https://doi.org/10.1080/03626784.1990.11076070>

Małgorzata Kamińska MUTUAL LEARNING AMONG TEACHERS IN THE SCHOOL SPACE

Day, C. (2008). *Rozwój zawodowy nauczyciela. Od teorii do praktyki*. Gdańsk: Gdańskie Wydaw. Psychologiczne.

Elsner, D. (ed.) (2003). *Szkoła jako ucząca się organizacja. Szansa dla ambitnych*. Chorzów: Wydaw. "Mentor".

Fazlagić, J. A. (2005). *Organizacja ucząca się. Dyrektor Szkoły 5*, 12–14.

Federowicz, M., Choińska-Mika, J., Walczak, D. (eds.) (2014). *Raport o stanie edukacji 2013. Liczą się nauczyciele*. Warsaw: Instytut Badań Edukacyjnych.

Filipiak, E. (2008). *Uczenie się w klasie szkolnej w perspektywie socjokulturowej*. In: E. Filipiak (ed.), *Rozwijanie zdolności uczenia się. Wybrane konteksty i problemy*. Bydgoszcz: Wydaw. Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, 17–34.

Gitling, M. (2013). *Człowiek w organizacji. Ludzie – struktury – organizacje*. Warsaw: Wydaw. "Difin".

Gołek, B. (2010). *Poznawcze potrzeby nauczycieli*. Kraków: Wydaw. Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Hejnicka-Bezwińska, T. (2008). *Pedagogika ogólna*. Warsaw: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne.

Hernik, K., Malinowska, K., Piwowarski, R., Przewłocka, J., Smak, M., Wichrowski, A. (2014). *Polscy nauczyciele i dyrektorzy na tle międzynarodowym. Główne wyniki badania TALIS 2013*. Warsaw: Instytut Badań Edukacyjnych.

Kamińska, M. (2013). *Wymiary potencjału społecznego nauczycieli – komunikat z badań*. In: M. Kamińska, L. Tomaszewska (eds.), *Edukacja i społeczeństwo obywatelskie – perspektywa interdyscyplinarna*. Płock: Wydaw. Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej, 179–201.

Kamińska, M. (2019). *Współpraca i uczenie się nauczycieli w kulturze organizacyjnej szkoły* Kraków: Oficyna Wydawnicza "Impuls".

Kocór, M. (2009). *Style myślenia nauczycieli o edukacji wyznacznikiem kultury organizacyjnej szkoły*. In: E. Augustyniak (ed.), *Istota kultury szkoły jako miejsca nauczania i oddziaływań wychowawczych*. Kraków: Wydaw. Akademii Górniczo-Hutniczej, 89–98.

Krzychała, S., Zamorska, B. (2012). *Zamknięte i otwarte zmiany kultury szkoły*. In: B. D. Gołębnik, H. Kwiatkowska (eds.), *Nauczyciele. Programowe (nie)przygotowanie*. Wrocław: Wydaw. Naukowe Dolnośląskiej Szkoły Wyższej, 57–76.

Kwiatkowska, H. (2005). *Tożsamość nauczycieli. Między anomią a autonomią*. Gdańsk: Gdańskie Wydaw. Psychologiczne.

Lewowicki, T. (2007). Problemy kształcenia i pracy nauczycieli. Warsaw, Radom: Instytut Technologii Eksploatacji, Państwowy Instytut Wydawniczy.

Michalak, M. J. (2010). Przestrzeń uczenia się nauczycieli – idea społecznej teorii uczenia się we wspólnocie praktyków Etienne’a Wengera. In: J. Surzykiewicz, M. Kulesza (eds.), Ciągłość i zmiana w edukacji szkolnej – społeczne i wychowawcze obszary napięć. Łódź: Wydaw. Uniwersytetu Łódzkiego, 115–127.

Nowak-Łojewska, A. (2008). Między obiektywizmem i konstruktywizmem w edukacji dzieci. In: E. Filipiak (ed.), Rozwijanie zdolności uczenia się. Wybrane konteksty i problemy. Bydgoszcz: Wydaw. Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, 108–122.

Nowak-Łojewska, A. (2011). Nauczycielskie koncepcje nadawania znaczeń wiedzy uczniów i postrzegania jej źródeł, Edukacja. Studia – Badania – Innowacje, 1, 61–69.

Nowosad, I. (2003). Perspektywy rozwoju szkoły. Szkice z teorii szkoły. Warsaw: Instytut Badań Edukacyjnych.

Perkowska-Klejman, A. (2018). Refleksyjność w kontekście uczenia się. Poszukiwanie pojęć, modeli i metod. Warsaw: Centrum Edukacji Obywatelskiej, Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności.

Szempruch, J. (2012). Nauczyciel w warunkach zmiany społecznej i edukacyjnej. Kraków: Oficyna Wydawnicza "Impuls".

Szempruch, J. (2013). Pedeutologia. Studium teoretyczno-pragmatyczne. Kraków: Oficyna Wydawnicza "Impuls".

Tłuściak-Deliowska, A., Dernowska, U. (2016). Kultura współpracy w szkole w percepcji nauczycieli szkół gimnazjalnych, Studia Edukacyjne, 40, 127–148. <https://doi.org/10.14746/se.2016.40.8>

Dorota Gierszewski NEW PERSPECTIVES ON RAISING ADULT-LITERACY LEVELS IN GERMANY AND POLAND

BMBF, Bundesministeriums für Bildung und Forschung (2016). Grundsatzpapier zur Nationalen Dekade für Alphabetisierung und Grundbildung 2016–2026; https://www.bibb.de/dokumente/pdf/a33_grundsatzpapier_nationale_dekade.pdf (accessed on: 10.06.2020).

Burski, J., Chłoń-Domińczak, A., Palczyńska, M., Rynko, M., & Śpiewanowski, P. (2013). Umiejętności Polaków – wyniki Międzynarodowego Badania Kompetencji Osób Dorosłych (PIAAC). Warsaw: IBE.

CEDEFOP, European Centre for the Development of Vocational Training (2019). Cedefop Country Factsheet: Adult Population in Potential Need of Upskilling: Poland. Available at: bit.ly/2m43ENV, bit.ly/2m43ENV (accessed on: 10.06.2020)

Dziennik Ustaw 1949 No. 25 Item 177 – Ustawa z dnia 7.04.1949 o likwidacji analfabetyzmu. Egloff, B., Grosche, M., Hubertus, P., & Rüsseler, J. (2011). Funktionaler Analphabetismus im Erwachsenenalter: eine Definition, in: Zielgruppen in Alphabetisierung und Grundbildung Erwachsener. Bestimmung, Verortung, Ansprache. Bielefeld: Bertelsmann.

Fila, J., Rybińska, A., & Białek, A. (2019). Jak wspierać osoby dorosłe o niskich umiejętnościach podstawowych? Raport z badania jakościowego w ramach projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”. Warsaw: FRSE.

Grotlüschen, A., Riekmann, W., & Buddeberg, K. (2012). Hauptergebnisse der leo. – Level-One Studie. In: A. Grotlüschen, W. Riekmann (eds.): Funktionaler Analphabetismus in Deutschland. (Alphabetisierung und Grundbildung, Band 10) Münster [u.a.]: Waxmann.

Grotlüschen, A., Buddenberg, K., Dutz G., Heilmann, L., M. & Stammer, C. (2019). LEO 2018: Living with Low Literacy: Hamburg; https://leo.blogs.uni-hamburg.de/wp-content/uploads/2019/07/LEO_2018_Living_with_Low_Literacy.pdf (accessed on: 01.06.2020).

LEO; <https://leo.blogs.uni-hamburg.de/> (accessed on: 10.06.2020).

Pasierbiński, T. (1960). Problemy likwidacji analfabetyzm w Polsce Ludowej. Warsaw: Książka i Wiedza.

Przybylska, E. (2014a). Alfabetyzacja i edukacja podstawowa osób dorosłych jako wyzwanie terażniejszości. Przegląd Pedagogiczny, 2 (25), 28–39.

Przybylska, E. (2014b). Analfabetyzm funkcjonalny dorosłych jako problem społeczny, egzystencjalny i pedagogiczny. Toruń: Wydaw. Naukowe UMK.

Second Global Report on Adult Learning and Education (GRALE 2); <https://uil.unesco.org/adult-education/global-report/second-global-report-adult-learning-and-education-grale-2> (accessed on: 19.06.2020).

Zeuner, Ch. & Pabst, A. (2011). Lesen und Schreiben eröffnen eine neue Welt! Literalität als soziale Praxis – Eine ethnographische Studie. Bielefeld: Bertelsman.

Maryla Koss-Goryszewska, Natalia Michalak, Maciej Ostaszewski, Sylwia Walicka MODELS OF SUPPORTING ADULTS WITH LOW BASIC-SKILL LEVELS

Good practices database; <http://walidacja.ibe.edu.pl/dobrepraktyki/index.php/en/> (accessed on: 09.10.2020).

Besic, A., Carta, E., Curth, A., Murphy, I., Regan, K., Richardson, M., McGuire, D., Scott, D., SoutoOtero, M., Ulicna, D. (2018). Skills audits: tools to identify talent. Final report (Luxembourg, Publications Office of the European Union); <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=20609&langId=ga> (accessed on: 30.09.2020).

Cedefop country factsheet (2019). Adult population in potential need of upskilling: Poland. Available at: https://www.cedefop.europa.eu/files/factsheet_pl.pdf (accessed on: 09.10.2020).

Cedefop, European Commission, ICF. (2019). European inventory on validation of non-formal and informal learning 2018 update: synthesis report; <https://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/projects/validation-non-formal-and-informal-learning/european-inventory> (accessed on: 30.09.2020).

Cedefop. (2014). Terminology of European education and training policy: A selection of 130 key terms. Second edition (Luxembourg: Publications Office of the European Union); <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/4117> (accessed on: 30.09.2020).

Council Recommendation of 19 December 2016 on Upskilling Pathways: New Opportunities for Adults (OJ C 484, 24.12.2016, 1–6).

Czarnik, Sz., Górniak, J., Jelonek, M. et al. (2019). Aktywność zawodowa i edukacyjna dorosłych Polaków wobec wyzwań współczesnej gospodarki. Raport podsumowujący VI edycję badania BKL w latach 2017–2018. Warsaw: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Uniwersytet Jagielloński.

Gmaj, I., Grzeszczak, J., Leyk, A., Pierwieniecka, R., Sławiński, S., Tauber, M., Walicka, S. (2016). Walidacja – nowe możliwości zdobywania kwalifikacji. Warsaw: Instytut Badań Edukacyjnych. Catalogue of validation methods. Available at: <http://walidacja.ibe.edu.pl/metody/en/> (accessed on: 09.10.2020).

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Warsaw: 2019; <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/krajowa-strategiarozwoju-regionalnego> (accessed on: 09.10.2020).

Maliszewski, T. (2015). „Szkoła dla Życia” Hansa Christiana Kofoeda – geneza, założenia i kierunki działalności do schyłku XX wieku. In M. Rosalska, A. Wawrzonek (eds.), Wymiary aktywizacji zawodowej dorosłych. W poszukiwaniu metody. Wrocław: Fundacja Familijny Poznań, 21–36.

Rynko, M. (ed.) (2013). Umiejętności Polaków – wyniki Międzynarodowego Badania Kompetencji Osób Dorosłych (PIAAC). Warsaw: Instytut Badań Edukacyjnych.

Singh, M. (2015). Global perspectives on recognising non-formal and informal learning: Why recognition matters. Hamburg: UNESCO Institute for Lifelong Learning; <https://doi.org/10.1007/978-3-319-15278-3>

Szymczak, S. (2018). Metoda Szkoły Kofoeda i możliwości jej adaptacji do edukacji dorosłych w organizacjach pozarządowych. Studia Edukacyjne Vol. 48, 281–293; <https://doi.org/10.14746/se.2018.48.18>

Tatyana Zelenova, Maria Khegay DEVELOPMENT FEATURES OF UNIVERSITY STUDENTS' PROFESSIONAL AND PERSONAL QUALITIES: FUTURE SOCIAL-WORK SPECIALISTS UNDER RUSSIAN NPO CONDITIONS

Grigoryev, S., Guslyakova, L. (2002). Григорьев, С., Гусякова, Л. Концептуальные основы социального образования в современном российском обществе. Барнаул.

Grigoryeva, I., Kelasyev, V. (2019). Григорьева, И., Келасьев, В. Теория и методика социальной работы: учебник для среднего профессионального образования. Москва.

Kholostova, E. (2012). Холостова, Е. Социальная работа. Москва.

Shevelenkova, T. (1992). Шевеленкова, Т. Личностные качества социального работника как проблема его профессиональной (квалификационной) характеристики, Социальная работа. Москва.

Understanding Knowledge Societies (2005). United Nations, Sales No. E.04.II.C.1. New York.

Zelenova, T. (2016). Зеленова, Т. Проектная технология для развития социальной активности студентов вузов в условиях некоммерческой общественной организации, Сб. Статей участников XVI Международной научно-практической конференции „Теория и практика психолого-педагогической подготовки специалиста в университете“, ТД Софийского Университета им. Св. Кл. Охридски», г. Китев, Болгария).

Zimnyaya, I. (2004). Зимняя, И. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. Москва.

Wojciech Horyń, Kazimierz Nagody-Mrozowicz DETERMINING PERSONAL COMPETENCE IN LIGHT OF EMPIRICAL RESEARCH

Armstrong, M. (2005). Zarządzanie zasobami ludzkimi. Kraków: Oficyna Ekonomiczna.

Eysenck, H. J. (1970). The Structure of Human Personality. London: Methuen.

Koźmiński, A., Piotrowski, Wł. (2005). Zarządzanie. Teoria i praktyka. Warsaw: PWN.

McClelland, D. (1973). Testing for Competence Rather Than for "Intelligence". American Psychologist, 28(1), 1-14. <https://doi.org/10.1037/h0034092>

Miller, L., Rankin, N., Neathey, F. (2001). Competency Frameworks in UK Organizations. London: CIPD.

Mrozowicz, K. (2007a). Niektóre aspekty zarządzania kapitałem osobowościowym (na przykładzie organizacji ratownictwa górskiego). In: S. Lachiewicz (ed.), Zarządzanie rozwojem organizacji. Łódź: Monografie Politechniki Łódzkiej, Wydaw. Politechniki Łódzkiej.

Mrozowicz, K. (2010a). Psychologiczne i organizacyjne mechanizmy formalizacji ról społecznych w organizacji (na przykładzie GOPR). Przegląd Organizacji, 5, 27–32. <https://doi.org/10.33141/po.2010.05.07>

Mrozowicz, K. (2010c). Zachowania pomocne w świetle humanistycznej teorii organizacji (w świetle badań motywacji i postaw służby medycznej). Przegląd Organizacji, 7–8, 35–39. <https://doi.org/10.33141/po.2011.78.08>

Mrozowicz, K., Halemba, P. (2012). Ratownictwo górskie. Psychologiczne i organizacyjne aspekty zarządzania bezpieczeństwem w górach. Katowice: Wydaw. Akademii Wychowania Fizycznego.

Mrozowicz, K. (2010). Teoria Względności Akomodacyjnej. Rola struktury i mechanizmu kompetencji w adaptacji jednostki do organizacji. Organizacja i Kierowanie, 5(143), 89-105.

Oleksyn, T. (2006), Zarządzanie kompetencjami. Teoria i praktyka. Kraków: Oficyna Ekonomiczna.

Reykowski, J. (1995). Osobowość jako centralny system regulacji i integracji czynności. In: T. Tomaszewski (ed.), Psychologia. Warsaw: PWN.

Sajkiewicz, A. (2002), Nowe metody pracy z ludźmi. Organizacja procesów personalnych. Warsaw: Poltex.

Schultz, T. W. (1961 March). Investment in Human Capital. American Economic Review, 1–17.

Stawowska, L. (1977). Diagnoza typów osobowości. Katowice: Wydaw. Uniwersytetu Śląskiego.

Tucholska, K. (2005). Zagadnienie kompetencji w psychologii. Roczniki Psychologiczne 8.

Wlazło, E. (1991). Osobowościowe i sytuacyjne determinanty celowego zachowania się człowieka w świetle badań psychologicznych. Wrocław: "Studia i Monografie" AWF, Booklet 25.

Woodruffe, C. (1991). Competent by Any Other Name. Personnel Management, 9, 30–33. <https://doi.org/10.1002/crq.3900090105>

Ewa Dębska THE INTEGRATED MODEL OF REFLEXIVITY AS A CONTEXT OF ADULT LEARNING

Bass, J., Sidebotham, M., Creedy, D., Sweet, L. (2020). Midwifery students' experiences and expectations of using a model of holistic reflection. *Women and Birth*, 33(4):383–392 (accessed on: 07.09.2020).
<https://doi.org/10.1016/j.wombi.2019.06.020>

Borton, T. (1970). *Reach, Touch and Teach*. London: Hutchinson.

Brookfield, S. (2005). *Becoming a Critically Reflective Teacher*. San Francisco: Jossey-Bass.

Gibbs, G. (1988). *Learning by Doing: A Guide to Teaching and Learning Methods*. Oxford: Further Education Unit at Oxford Polytechnic.

Illeris, K. (2006). Trzy wymiary uczenia się. Rozalia Ligus (trans.). Wrocław: Wydaw. Naukowe DSWE TWP.

Knowles, M. S., Holton, E. F., Swanson, R. A. (2009). *Edukacja Dorosłych*. Miłosz Hubura (trans.). Warsaw: Wydaw. Naukowe PWN.

Malewski, M. (1998). *Teorie andragogiczne. Metodologia teoretyczności dyscypliny naukowej*. Wrocław: Wydaw. Uniwersytetu Wrocławskiego.

Mezirow, J. (1991). *Transformative Dimensions of Adult Learning*. San Francisco: Jossey-Bass.

Mezirow, J. (1990). *Fostering Critical Reflection in Adulthood: A Guide to Transformative and Emancipatory Learning*. San Francisco: Jossey-Bass.

Mezirow, J. (2009). An overview on transformative learning. In: K. Illeris (ed.), *Contemporary Theories of Learning: Learning Theories - In Their Own Words*, London: Routledge, 90–105.

Moon, J. A. (2000). *Reflection in Learning and Professional Development: Theory and Practice*. London and New York, Routledge Falmer.

Pleskot-Makulska, K. (2007). Teoria uczenia się transformatywnego autorstwa Jack'a Mezirowa. *Rocznik Andragogiczny*, 81–96.

Solarczyk-Szwec, H. (2014). Eklektyzm w edukacji (dorosłych). Dlaczego? In: A. Semenowicz, H. Solarczyk, A. Szwech (eds.), *Inspiracje pedagogią freinetowską. Studia, źródła, wspomnienia dedykowane Halinie Semenowicz*, Toruń: Wydaw. Naukowe UMK, 511–525.

UNESCO (2016a). *Education 2030: Incheon Declaration and Framework for Action for the Implementation of Sustainable Development Goal 4. Ensure Inclusive and Equitable Quality Education and Promote Lifelong Learning Opportunities for All*;
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245656> (accessed on: 10.10.2020).

UNESCO (2016b). *Education for People & Planet: Creating Sustainable Future for All*;
<https://en.unesco.org/gem-report/report/2016/education-people-and-planet-creating-sustainable-futures-all> (accessed on: 12.10.2020).

Martin Schubert, Zuzana Neupauer THE ANDRAGOGICAL MODEL OF DOCILITY: A THEORETICAL BACKGROUND

Bandura, A. (1986). *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.

Benka, J., Orosová, O. (2011). Zvládanie a rizikové správanie u vysokoškolských študentov z pohľadu Seba-determinačnej teórie. In: Lovaš, L., Mesárošová, M. (2011). *Psychologické aspekty a kontexty sebaregulácie*. Košice: UPJŠ v Košiciach.

Carver, C. S., Schreier, M. F. (1982). Control theory: A useful conceptual framework for personality-social, clinical and health psychology. *Psychological Bulletin* 92, 111-135; (accessed on: 10.09.2020) <https://doi.org/10.1037/0033-2909.92.1.111>

Chassin, L., Delucia, C. (1996). Drinking during adolescence. *Alcohol Research and Health*, 20(3), 175-180.

Deci, E. L., Ryan, R. M. (2008). Facilitating optimal motivation and psychological well-being across life's domains. *Canadian Psychology*, 49(1), 14-23; https://selfdeterminationtheory.org/SDT/documents/2008_DeciRyan_CanPsy_Eng.pdf (accessed on: 08.09.2020). <https://doi.org/10.1037/0708-5591.49.1.14>

Grimm, L. G. (1983). The relation between self-evaluation and self-reward: A test of Kanfer's self-regulation model 1. *Cognitive Therapy and Research*, 7, 3, 245–250; (accessed on: 07.09.2020). <https://doi.org/10.1007/BF01205138>

Koukolík, F. (2014). *Možek a jeho duše* (4th ed.). Prague: Galén.

Lovaš, L., Mesárošová, M. (2011). *Psychologické aspekty a kontexty sebaregulácie*. Košice: UPJŠ v Košiciach.

Průcha, J. (2014). *Andragogický výzkum*. Prague: Grada Publishing.

Ráčzová, B., Babinčák, P. (2009). *Základy psychológie morálky*. Košice: Equilibria.

Roubal, J. (2010). Gestalt terapie. In: Vybiral, Z., Roubal, J. (eds.). *Současná psychoterapie* (1st ed.). Prague: Portál, 164–194.

Ryan, R. M., Deci, E. L. (2000). Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions. *Contemporary Educational Psychology* 25, 54–67; (accessed on: 07.09.2020). <https://doi.org/10.1006/ceps.1999.1020>

Dorota Ciechanowska A FEW SUBJECTIVE DETERMINANTS OF SELF-DIRECTED LEARNING'S PURPOSE AND URGENCY FOR GENERATION Y, Z AND C EXTRAMURAL STUDENTS

Acar, C., Kara, I., Ekici, F. T. (2015). Development of Self Directed Learning Skills Scale for Pre-service Science Teachers. *International Journal of Assessment Tools in Education*, 2 (2) <https://doi.org/10.21449/ijate.239562>

Candy, P. C. (1991). *Self-Direction for Lifelong Learning: A Comprehensive Guide to Theory and Practice*. San Francisco: Jossey-Bass.

Ciechanowska, D. (2010). Teacher Competence and Its Importance in Academic Education for Prospective Teachers. *General and Professional Education*, 1.

Ciechanowska, D. (2015). The Importance of Autonomous Self-development of Adult Learners in the Theory of Transformative Learning by J. Mezirow. *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Pedagogika*; <https://sbc.org.pl/dlibra/publication/241911/edition/228774/content?ref=struct> (accessed on: 20.10.2021).

Egizii, R. (2015). Self-directed learning, andragogy and the role of alumni as members of professional learning communities in the post-secondary environment. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 174. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.01.832>

Guglielmino, L. (2008). Why self-directed learning? *International Journal of Self Directed Learning*, 5(1).

Guglielmino, L. M. (2013). The Case for Promoting Self-Directed Learning in Formal Educational Institutions. *SA-eDUC JOURNAL*, 10 (2).

Hiemstra, R. (2013). Self-directed learning: why do most instructors still do it wrong? *International Journal of Self-Directed Learning*, 10 (1).

Illeris, K. (2004). What Is Significant For Adults' Learning? In: Radovan, M., Đorđević, N. (eds.), *Current Issues in Adult Learning and Motivation*, 7th Adult Education Colloquium, Ljubljana.

Kasworm, C. (2018). Adult Students: A Confusing World in Undergraduate Higher Education. *The Journal of Continuing Higher Education*, 66 (2). <https://doi.org/10.1080/07377363.2018.1469077>

Khiat, H. (2015). Measuring Self-Directed Learning: A Diagnostic Tool for Adult Learners. *Journal of University Teaching & Learning Practice*, 12, (2) 2. <https://doi.org/10.53761/1.12.2.2>

Knowles, M. S., Holton III, E. F., Swanson, R. A. (2005). *The Adult Learner: The Definitive Classic in Adult Education and Human Resource Development*. Burlington: Elsevier. <https://doi.org/10.4324/9780080481913>

Knowles, M. S. (1975). *Self-Directed Learning: A Guide for Learners and Teachers*. Englewood Cliffs: Prentice Hall/Cambridge.

Kowalska, M., Osińska, V. (2017). *Wizualizacja informacji w humanistyce*. Toruń: UMK.

Kranzow, J., Hyland, H. (2016). Self-Directed Learning: Developing Readiness in Graduate Students. *International Journal of Self-Directed Learning*, 13 (2).

Lindeman, E. C. (1926). *The Meaning of Adult Education* (1989 ed.). Norman: University of Oklahoma.

Manning, G. (2007). Self-Directed Learning: A Key Component of Adult Learning Theory. *Business and Public Administration Studies*, 2 (2).

Merriam, S., Caffarella, R., Baumgartner, L. (2007). *Learning in Adulthood* (3rd ed.). San Francisco: John Wiley.

Osińska, V. (2013). Visual mining czyli eksploracja informacji za pomocą graficznych reprezentacji. *Problemy – Badania – Przeglądy*, 3.

Ruth, N., Bolton, A., Parasuraman, A., et al. (2013). Understanding Generation Y and Their Use of Social Media: A Review and Research Agenda. *Journal of Service Management*, 24 (3).

<https://doi.org/10.1108/09564231311326987>

Szarota, Z., Pierścieniak, K. (2020). Refleksja andragogiczna – współczesna specyfika dyscypliny. *Studia z Teorii Wychowania*, XI, 2(31).

The Deloitte Global Millennial Survey 2020; <https://www2.deloitte.com/global/en/pages/about-deloitte/articles/millennialsurvey.html..html#> (accessed on: 14.10.2020).

Yilmaz, R., Yilmaz, F. G. K., Ezin, C. C. (2018). Self-Directed Learning with Technology and Academic Motivation as Predictors of Tablet PC Acceptance. In: Khan, A. A., Umair, S. (eds.).

<https://doi.org/10.4018/978-1-5225-2706-0.ch007>

Handbook of Research on Mobile Devices and Smart Gadgets in K-12 Education;

https://www.researchgate.net/publication/318394157_Self-Directed_Learning_With_Technology_and_Academic_Motivation_as_Predictors_of_Tablet_PC_Acceptance

[nce](https://www.researchgate.net/publication/318394157_Self-Directed_Learning_With_Technology_and_Academic_Motivation_as_Predictors_of_Tablet_PC_Acceptance) (accessed on: 20.10.2021).

Aleksandra Litawa THE ENTHUSIAST AS LEARNER: A CASE STUDY

Bagdonaite-Stelmokiene, R., Zydziunaite, V. (2016). Considerations on Informal Learning: Different Concepts and Their Dimensions. *Society. Integration. Education, Proceedings of the International Scientific Conference*, 4, 16–20; <http://journals.ru.lv/index.php/SIE/issue/view/41/showToc> (accessed on: 29.05.2020).

Blatter, J. K. (2008). Case study. In: L. M. Given (ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods*. Thousand Oaks: Sage, 68–71.

Bonneville-Roussy, A., Lavigne, G. L., Vallerand, R. J. (2011). When passion leads to excellence: the case of musicians. *Psychology of Music*, 39(1), 123-138; <https://doi.org/10.1177/0305735609352441>

Curran, T., Hill, A. P., Appleton, P. R., Vallerand, R. J., Standage, M. (2015). The psychology of passion: A meta-analytical review of a decade of research on intrapersonal outcomes. *Motivation and Emotion*, 39(5), 631–655; <https://doi.org/10.1007/s11031-015-9503-0>

Flick, U. (2012). O serii Niezbędnik badacza. In: S. Kvale (ed.), *Prowadzenie wywiadów*. Warsaw: PWN, 9–15.

Forest, J., Mageau, G. A., Sarrazin, C., Morin, E. M. (2011). "Work is my passion": The different affective, behavioural, and cognitive consequences of harmonious and obsessive passion toward work. *Canadian Journal of Administrative Sciences*, 28, 27–40; <https://doi.org/10.1002/cjas.170>

Galetta, A. (2013). *Mastering the Semi-Structured Interview and Beyond: From Research Design to Analysis and Publication*. New York: New York University Press.

<https://doi.org/10.18574/nyu/9780814732939.001.0001>

Gee, J. P., Hayes, E. R. (2010). How Passion Grows. In: *Women and Gaming*. New York: Palgrave Macmillan, 83–103; https://doi.org/10.1057/9780230106734_5

- Ho, V. T., Wong, S.-S., Lee, C. H. (2011). A tale of passion: Linking job passion and cognitive engagement to employee work performance. *Journal of Management Studies*, 48, 26–47; <https://doi.org/10.1111/j.1467-6486.2009.00878.x>
- Illeris, K. (2009). O specyfice uczenia się ludzi dorosłych. *Teraźniejszość - Człowiek - Edukacja*, 1(45), 85–96.
- Knowles, M. S., Holton, E. F., Swanson, R. A. (2009). *Edukacja dorosłych*. Warsaw: PWN SA.
- Kopaczyńska, I. (2019). Rozmowy o spełnianiu pasji. Fenomenograficzna rekonstrukcja koncepcji pasji przyszłych nauczycieli i ich możliwe implikacje dla stawania się refleksyjnym nauczycielem. *Dyskursy Młodych Andragogów*, 20;
- Kościelniak, M. (2004). *Zrozumieć Rogersa: studium koncepcji pedagogicznych Carla R. Rogersa*. Kraków: "Impuls".
- Lafreniere, M. K., Bélanger, J. J., Sedikides, C., Vallerand, R. J. (2011). Self-esteem and passion for activities. *Personality and Individual Differences*, 51(4), 541–544; <https://doi.org/10.1016/j.paid.2011.04.017>
- Litawa, A. (2019). O uczeniu się inspirowanym pasją na przykładzie biografii edukacyjnej miłośnika sportu. *Edukacja Dorosłych*, 2(81), 63–75. <https://doi.org/10.12775/ED.2019.016>
- Maliszewski, K. (2011). Implozja przestrzeni uczenia się. *Edukacja Dorosłych*, 2(65), 33–41.
- Melosik, Z. (2018). Lifelong learning - społeczno-kulturowe (re)konstrukcje. *Studia Edukacyjne*, 49, 67–75; <https://doi.org/10.14746/se.2018.49.5>
- Merriam, S. B., Caffarella, R. S. (1999). *Learning in Adulthood: A Comprehensive Guide* (2nd ed.). San Francisco: Jossey-Bass.
- Philippe, F. L., Vallerand, R.J., Lavigne, G. (2009). Passion does make a difference in people's lives: A look at wellbeing in passionate and nonpassionate individuals. *Applied Psychology: Health and wellbeing*, 1(1), 3-22; <https://doi.org/10.1111/j.1758-0854.2008.01003.x>
- Robinson, K., Aronica, L. (2012). *Uchwycić żywioł. O tym, jak znalezienie pasji zmienia wszystko*. Kraków: Element.
- Rogers, C. (2002). *Sposób bycia*. Poznań: REBIS.
- Ryan, R., Deci, E. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68–78; <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>
- St-Louis, A. C., Verner-Filion, J., Bergeron, C. M., Vallerand, R. J. (2018). Passion and mindfulness: Accessing adaptive self-processes. *The Journal of Positive Psychology*, 13, 155–164; <https://doi.org/10.1080/17439760.2016.1245771>
- Stake, R. E. (2009). Jakościowe studium przypadku. In: N. K. Denzin, Y. S. Lincoln (eds.), *Metody badań jakościowych*. Warsaw: PWN SA, 623–654.
- Stenseng, F., Rise, J., Kraft, P. (2011). The dark side of leisure: obsessive passion and its covariates and outcomes. *Leisure Studies*, 30:1, 49-62; <https://doi.org/10.1080/02614361003716982>

Ryan, R. M., Deci, E. L. (2001). On happiness and human potentials: A review of research on hedonic and eudaimonic wellbeing. *Annual Review of Psychology*, 52(1), 141–166;
<https://doi.org/10.1146/annurev.psych.52.1.141>

Sajdera, J. (2015). Pasja inspiracją działań przedsiębiorczych kobiet. In: D. Bis, K. Braun, M. Jeziorański (eds.), *Opowiem wam o swojej pasji: słowem, obrazem, dźwiękiem...* Lublin: Wydaw. Academicon, 351–362.

Vallerand, R. J. (2015). *The Psychology of Passion: A Dualistic Model*. New York: Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199777600.001.0001>

Vallerand, R. J. (2012). The role of passion in sustainable psychological well-being, *Psychology of Well-Being: Theory, Research and Practice*, 2; <https://doi.org/10.1186/2211-1522-2-1>

Vallerand, R. J., Salvy, S. J., Mageau, G. A., Elliot, A. J., Denis, P. L., Grouzet, F. M. E., Blanchard, C. (2007). On the role of passion in performance. *Journal of Personality*, 75/3, 505–534;
<https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2007.00447.x>

Wentzel, K. R., Brophy, J. E. (2014). *Motivating Students to Learn* (4th ed.). New York: Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9780203108017>

Włodkowski, R. J. (1985). *Enhancing Adult Motivation to Learn*. San Francisco: Jossey-Bass.

Yin, R. K. (2015). *Studium przypadku w badaniach naukowych: projektowanie i metody*. Joanna Gilewicz (trans.). Kraków: Uniwersytet Jagielloński.

Zuzanna Wojciechowska IMMERSSED IN LEARNING FROM LIFE: INFORMAL EDUCATIONAL PATHS IN THE POLISH PROVINCES

Alheit, P. (2009). Całozyciowe uczenie się i kapitał społeczny. *Teraźniejszość-Człowiek-Edukacja*, 4(48), 7–23.

Bauman, Z. (2007). *Szanse etyki w zglobalizowanym świecie*. Kraków: Wydaw. Znak.

Bertman, S. (1998). *Hyperculture: The Human Cost of Speed*. Westport: ABC-CLIO.

Czarnota, W. (2015). *Wybory życiowe młodych Polek. Przyczynek do antropologii kobiety*. Warsaw: Wydaw. Naukowe PWN.

Field, J. (2001). Nationality, Citizenship and Lifelong Learning: Building Social Capital in the Learning Society. In: M. Bron and J. Field (eds.), *Adult Education and Democratic Citizenship III*. Wrocław: Lower Silesian University College of Education, 17–36.

Flick, U. (2010). *Projektowanie badania jakościowego*. Warsaw: Wydaw. Naukowe PWN.

Holas, P., Słaba, D. (2016). W stronę „mindfulness”. *Humanistyka i Przyrodoznawstwo* 22, 379–383.
<https://doi.org/10.31648/hip.401>

Honoré, C. (2012). *Pochwała Powolności. Jak zwolnić tempo i cieszyć się życiem*. Warsaw: Wydaw. Olesiejuk.

Illeris, K. (2006). *Trzy wymiary uczenia się*. Wrocław: Wydaw. Naukowe DSWE TWP.

Kargul, J. (2013). Uczenie się dorosłych w kulturze pośpiechu. In: E. Solarczyk-Ambrozik (ed.), *Całozyciowe uczenie się jako wyzwanie dla teorii i praktyki edukacyjnej*. Poznań: Wydaw. Naukowe UAM.

Marody, M. (2010). Instytucje mają znaczenie. *Dialog* 3, 88–98.

Mazurek-Łopacińska, K. (2015). Postmodernistyczna kultura konsumpcyjna w kształtowaniu popytu i stylów życia współczesnego konsumenta. *Konsumpcja i Rozwój* 1, 40–53.

Szlendak, T. (2010). O stylach życia w mozaikowym społeczeństwie (od których zależeć będzie rozwój gospodarczy). In: *Polskie style życia. Między miastem a wsią*, V Kongres Obywatelski, Gdańsk: Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową.

Wojciechowska, Z. (2018). Kobięce i męskie wzory (re)konstrukcji biografii w perspektywie zmiany zawodowej. *Warsaw: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego*.

<https://doi.org/10.31338/uw.9788323535355>

Wojtasik, B. (2003) Refleksyjne konstruowanie kariery życiowej w ponowoczesnej codzienności. *Teraźniejszość – Człowiek – Edukacja*, No. 4(24), 21–38.

Kinga Majchrzak-Ptak SEMAPHORES IN UNIVERSITY SPACE(S): AN (AUTO)ETHNOGRAPHIC STUDY

Assmann, A. (1995). Funktionsgedächtnis und Speichergedächtnis - Zwei Modi der Erinnerung. In: M. Dabag, K. Platt (eds.), *Generation und Gedächtnis. Erinnerungen und kollektive Identitäten*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 169-185. https://doi.org/10.1007/978-3-322-95972-0_9

Bron, A., Thunborg, C. (2015), *Biographical Interviewing: The Case of Non-Traditional Students in Higher Education*. Los Angeles: SAGE Publications. <https://doi.org/10.4135/978144627305014549309>

Halbwachs, M. (1968). *La mémoire collective*. Paris: Presses Universitaires de France.

Malec-Rawiński, M. (2015). Fotografie i drogowskazy życia polskich seniorów emigrantów w Szwecji — kontekst edukacyjny. *Theologica Wratislaviensia*, Vol. 10, 49–62.

Mendel, M. (2018), *Pamięć, ideologia, władza. Uczenie się zapominania*. *Forum Oświatowe*, No. 30, 25–36.

Nora, P. (ed.) (1996–1998). *Realms of Memory: The Construction of the French Past*, Vol. 1: Conflicts and divisions, Vol. 2: Traditions, Vol. 3: Symbols. New York: Columbia University Press.

Pomian, K. (2006). *Historia. Nauka wobec pamięci*. Lublin: Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

Wantzel-Winther, I. (2006). Dom jako własna przestrzeń dziecka. In: M. Mendel (ed.), *Pedagogika miejsca*. Wrocław: Wydaw. Naukowe Dolnośląskiej Szkoły Wyższej, 137–151.

Klaudia Węc TIME AND SELF-DEVELOPEMENT AS SYMPTOMS OF THE SUBJECT

Bourdieu, P. (2009). *Rozum praktyczny. O teorii działania*. Trans. J. Stryczyk. Kraków: Wydaw. Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Eriksen, T. H. (2003). *Tyrania chwili. Szybko i wolno płynący czas w erze informacji*. Trans. G. Sokół. Warsaw: Państwowy Instytut Wydawniczy.

Foucault, M. (2005). *Słowa i rzeczy. Archeologia nauk humanistycznych*. Trans. T. Komendant. Gdańsk: Wydaw. słowo obraz terytoria.

Freud, S. (1994).. *Poza zasadą przyjemności (1927)*. Trans. I. Prokopiuk. Warsaw: Wydaw. Naukowe PWN.

Freud, S. (1997). „Niesamowite” (1919). In: *Pisma społeczne, Vol. IV*. Trans. R. Reszke. Warsaw: Wydaw. KR.

Freud, S. (1998). „Aktualne uwagi o wojnie i śmierci” (1915). In: *Pisma społeczne, Vol. IV*. Trans. R. Reszke. Warsaw: Wydaw. KR.

Freud, S. (2007). „Ekonomiczny problem masochizmu” (1924). In: *Psychologia nieświadomości, Vol. VIII*. Trans. R. Reszke. Warsaw: Wydaw. KR.

Freud, S. (2007). „Ja” i „to” (1923). In: *Psychologia nieświadomości, Vol. VIII*. Trans. R. Reszke. Warsaw: Wydaw. KR.

Freud, S. (2007). „Uwagi na temat dwóch zasad procesu psychicznego” (1911). In: *Psychologia nieświadomości, Vol. VIII*. Trans. R. Reszke. Warsaw: Wydaw. KR.

Glaser, B. G., Strauss, A. L. (2016). *Świadomość umierania*. Trans. P. Tomanek. Kraków: Zakład Wydawniczy NOMOS.

Lacan, J. (2005). *Book XX, The Sinthome (1975–1976)*. J. A. Miller (ed.). Trans. A. R. Price. Cambridge: Polity Press, 2016.

Lacan, J. (1999). *Book XX, Encore*. J. A. Miller (ed.). Trans. B. Fink. New York, London: W. W. Norton.

Lacan, J. (1996). *Funkcja i pole mówienia i mowy w psychoanalizie*. Trans. B. Gorczyca, W. Grajewski. Warsaw: Wydaw. KR.

Lacan, J. (2015). *Mit indywidualny neurotyka albo poezja i prawda w nerwicy*. Trans. Gajda, T. Kotara, J. Waga. Warsaw: Wydaw. Naukowe PWN SA.

Loewald, H. (1988). *Sublimation: Inquiries into Theoretical Psychoanalysis*. New Haven, London: Yale University Press.

Malinowski, B. (1990). *Mit, magia, religia*. Trans. B. Leś, D. Prasałowicz. Warsaw: Państwowe Wydaw. Naukowe.

Salecl, R. (2013). *Tyrania wyboru*. Trans. B. Szelewa. Warsaw: Wydaw. Krytyki Politycznej.

Węc, K. (2013). *Granice i transgresje współczesnego wychowania. Kontestacyjny wymiar pedagogiki krytycznej i jej praktyczne implikacje*. Toruń: Wydaw. Adam Marszałek.

Węc, K. (2015). Granice i transgresje współczesnego wychowania. Psychoanaliza wobec kryzysu podmiotu, 2nd ed. Toruń: Wydaw. Adam Marszałek.

Węc, K. (2007). Psychoanaliza w dyskursie edukacyjnym. Radykalność humanistyczna teorii i praktyki pedagogicznej. Konteksty nie tylko Lacanowskie. Toruń: Wydaw. Adam Marszałek.

Węc, K. (2012). Psychoanaliza w dyskursie edukacyjnym. Radykalność humanistyczna teorii i praktyki pedagogicznej. Konteksty nie tylko Lacanowskie. 2nd ed. Toruń: Wydaw. Adam Marszałek.

Węc, K. (2015a). Kliniczna hermeneutyka podejrzeń – topologiczna (bez)graniczność. Śladami Jacquesa Lacana. Kwartalnik Pedagogiczny 2/2015, 185–203.

Węc, K. (2018). Surogaty tożsamości wobec genealogii i rozwoju podmiotu. Pomiedzy mimetyczną funkcją anamorfozy a figurą Innego. Edukacja Międzykulturowa 9(2), 131–149.

<https://doi.org/10.15804/em.2018.02.06>

Emilia Mazurek PSYCHOEDUCATION FOR CAREGIVERS OF CHRONICALLY ILL SPOUSES

Acton, G. J. (2002). Health-Promoting Self-Care in Family Caregivers. Western Journal of Nursing Research, 24(1), 73–86. <https://doi.org/10.1177/01939450222045716>

Brown, S. L., Nesse, R. M., Vinokur, A. D., Smith, D. M. (2003). Providing Social Support May Be More Beneficial than Receiving It: Results from a Prospective Study of Mortality. Psychological Science, 14(4), 320–327. <https://doi.org/10.1111/1467-9280.14461>

Bultz, B. D., Specia, M., Brasher, P. M., Geggie, P. H., Page, S. A. (2000). A randomized controlled trial of a brief psychoeducational support group for partners of early stage breast cancer patients. Psychooncology, 9, 303–313. [https://doi.org/10.1002/1099-1611\(200007/08\)9:4<303::AID-PON462>3.0.CO;2-M](https://doi.org/10.1002/1099-1611(200007/08)9:4<303::AID-PON462>3.0.CO;2-M)

Colom, F. (2011). Keeping therapies simple: psychoeducation in the prevention of relapse in affective disorders. The British Journal of Psychiatry, 198, 338–340. <https://doi.org/10.1192/bjp.bp.110.090209>

Coyne, J. C., Smith, D. A. (1991). Couples coping with myocardial infarction: a contextual perspective on wives' distress. Journal of Personality and Social Psychology, 61(3), 404–412. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.61.3.404>

Coyne, J. C., Smith, D. A. (1994). Couples coping with a myocardial infarction: Contextual perspective on patient self-efficacy. Journal of Family Psychology, 8, 43–54. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.8.1.43>

Cuijpers, P., Stam, H. (2000). Burnout among relatives of psychiatric patients attending psychoeducational support groups. Psychiatric Services, 51, 375–379. <https://doi.org/10.1176/appi.ps.51.3.375>

Czykwin, E. (2017). Między rzeczywistością starości a „nową ewangelią zdrowia” Doświadczenie wstydu i wstrętu przez domowych opiekunów sędziwych i chorych krewnych. Ethos, 30, 2(118), 70–100.

Dubas, E. (2020). The Experience of Alzheimer's Disease as a Learning Situation. Nauki o Wychowaniu. Studia Interdyscyplinarne, 10(1), 220–237. <https://doi.org/10.18778/2450-4491.10.15>

Ekberg, J. Y., Griffith, N., Foxall, M. J. (1986). Spouse burnout syndrome. Journal of Advanced Nursing 11, 161–165. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.1986.tb01234.x>

- Fopka-Kowalczyk, M., Krajnik, M. (2019). Expectations and Self-Care of Family Members in Palliative Care: The Analysis of Needs and Workshop Plan. *Educational Studies Review*, 29(2), 91–110. <https://doi.org/10.12775/PBE.2019.018>
- Gérain, P., Zech, E. (2019). Informal Caregiver Burnout? Development of a Theoretical Framework to Understand the Impact of Caregiving. *Frontiers in Psychology*, 10:1748. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01748>
- Goldsmith, D. J. (2009). Uncertainty and Communication in Couples Coping with Serious Illness. In: T. D. Afifi, W. A. Afifi (eds.), *Uncertainty, Information Management, and Disclosure Decisions: Theories and Applications*. New York: Routledge/Taylor & Francis Group, 203–225.
- Halm, M. A., Treat-Jacobson, D., Lindquist, R., Savik, K. (2007). Caregiver burden and outcomes of caregiving of spouses of patients who undergo coronary artery bypass graft surgery. *Heart Lung*, 36(3), 170–187. <https://doi.org/10.1016/j.hrtlng.2006.08.003>
- Hawken, T., Turner-Cobb, J., Barnett J. (2018). Coping and adjustment in caregivers: A systematic review. *Health Psychology Open*, 5(2), 1–10; <https://doi.org/10.1177/2055102918810659>
- Kowalik, S. (2018). *Stosowana psychologia rehabilitacji*. Warsaw: SCHOLAR.
- Kowalik, S. (2005). Użyteczność kategorii „troska” i „samotroska” w pracy socjalnej. In: B. Kromolicka (ed.), *Wolontariat w obszarze humanistycznych wyzwań opiekuńczych*. Toruń: Wydaw. Edukacyjne Akapit.
- Kustra, Cz., Kowalczyk, M. (2011). Samotroska – cel oddziaływań andragogicznych. *Rocznik Andragogiczny*, 122–130.
- Lederberg, M. S. (1998). The family of the cancer patient. In: J. C. Holland (ed.), *Psychooncology*. New York, Oxford: Oxford University Press, 981–993.
- Li, Q. P., Mak, Y. W., Loke, A. Y. (2013). Spouses' experience of caregiving for cancer patients: a literature review. *International Nursing Review.*, 60(2), 178–187; <https://doi.org/10.1111/inr.12000>
- Li, J., Song, Y. (2019). Formal and Informal Care. In: D. Gu, M. Dupre (eds.), *Encyclopedia of Gerontology and Population Aging*. Cham: Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-69892-2_847-1
- Lukens, E. P., McFarlane, W. R. (2004). Psychoeducation as Evidence-Based Practice: Considerations for Practice, Research, and Policy. *Brief Treatment and Crisis Intervention*, 4 (3) 205–225. <https://doi.org/10.1093/brief-treatment/mhh019>
- Majewicz, P. (2017). Psychoedukacja w procesie rehabilitacji osób z niepełnosprawnością i chorobą przewlekłą. *Lubelski Rocznik Pedagogiczny*, 36 (2) 117–130. <https://doi.org/10.17951/lrp.2017.36.2.117>
- Majewicz, P., Wolny, J. (2017). Psychoedukacja jako płaszczyzna integracji działań psychologicznych, psychiatrycznych oraz pedagogicznych. *Humanum: Międzynarodowe Studia Społeczno-Humanistyczne*, 26 (3), 29–48.
- Reinhard, S., Levine, C., Samis, S. (2012). *Home Alone: Family Caregivers Providing Complex Chronic Care*. Washington: AARP Public Policy Institute.
- Schulz, R., Tompkins, C. A. (2010). Informal Caregivers in the United States: Prevalence, Caregiver Characteristics, and Ability to Provide Care. In: National Research Council (US) Committee on the Role of Human Factors in Home Health Care. *The Role of Human Factors in Home Health Care: Workshop Summary*. Washington: National Academies Press.

Schumacher, K. L., Stewart, B. J., Archbold, P. G., Dodd, M. J., Dibble, S. L. (2000). Family Caregiving Skill: Development of the Concept. *Research in Nursing & Health*, 23, 191–203. [https://doi.org/10.1002/1098-240X\(200006\)23:3<191::AID-NUR3>3.0.CO;2-B](https://doi.org/10.1002/1098-240X(200006)23:3<191::AID-NUR3>3.0.CO;2-B)

Sullivan, A. B., Miller, D. (2015). Who is taking care of the caregiver? *Journal of Patient Experience*, 2(1), pp. 7–12. <https://doi.org/10.1177/237437431500200103>

Świętochowski W. (2010). System rodzinny wobec przewlekłej choroby somatycznej. Gdy rodzina ma korzyść z choroby (Łódź: Wydaw. Uniwersytetu Łódzkiego).

Schulz R., Newsom J., Mittelmark M., Burton L., Hirsch C., Jackson S. (1997). Health effects of caregiving: the caregiver health effects study: an ancillary study of the Cardiovascular Health Study. *Annals of Behavioral Medicine*, 19(2), 110–116. <https://doi.org/10.1007/BF02883327>

Schulz, R., Sherwood, P. R. (2008). Physical and mental health effects of family caregiving. *The American Journal of Nursing*, 108(9 suppl.), 23–27. <https://doi.org/10.1097/01.NAJ.0000336406.45248.4c>

Shapiro, S. L., Brown, K. W., Biegel, G. M. (2007). Teaching self-care to caregivers: Effects of mindfulness-based stress reduction on the mental health of therapists in training. *Training and Education in Professional Psychology*, 1(2), 105–115. <https://doi.org/10.1037/1931-3918.1.2.105>

Taranowicz, I. (2001). Rola rodziny w opiece nad człowiekiem przewlekle chorym. *Roczniki Socjologii Rodziny*, XIII, 209–228.

Traa, M. J., De Vries, J., Bodenmann, G., Den Ouden, B. L. (2014). Dyadic coping and relationship functioning in couples coping with cancer: A systematic review. *British Journal of Health Psychology*, 20(1), 1–39. <https://doi.org/10.1111/bjhp.12094>

Zierkiewicz E. (2019). Anatomia (fantazmatu) męskiej porażki. (Nie)radzenie sobie z doświadczeniem choroby żony. Analiza narracji nieformalnego opiekuna. *Rocznik Andragogiczny*, 26, 51–71. <https://doi.org/10.12775/RA.2019.003>

Zierkiewicz, E., Mazurek, E. (2015). Couples Dealing with Breast Cancer: The Role of Husbands in Supporting Their Wives. *Studia Humanistyczne AGH*, 14(2), 95–116. <https://doi.org/10.7494/human.2015.14.2.95>

Żywcok, A. (2018). Troska, zatroskanie, troskliwość - niespecyficzne przedmioty badań pedagogiki ogólnej. *Forum Pedagogiczne*, 1, 105–118. <https://doi.org/10.21697/fp.2018.1.08>

Danuta Parlak LEARNING THROUGH PERSPECTIVE TAKING

Alfarah, Z., Schünemann, H. J., & Akl, E. A. (2010). Educational games in geriatric medicine education: a systematic review. *BMC Geriatrics* 10, 19; (accessed on: 15.09.2020). <https://doi.org/10.1186/1471-2318-10-19>

Batson, C. D., Early, S., & Salvarani, G. (1997). Perspective taking: Imagining how another feels versus imagining how you would feel. *Personality and Social Psychology Bulletin* 23, 751–758; <https://doi.org/10.1177/0146167297237008>

Batson, C.D., Lishner, D. A., Carpenter, A., Dulin, L., Harjusola-Webb, S., Stocks, E. L., Gale, S., Hassan, O., & Sampat, B. (2003). "As you would have them do unto you": Does imagining yourself in the other's

place stimulate moral action? *Personality and Social Psychology Bulletin* 29, 1190–1201;
<https://doi.org/10.1177/0146167203254600>

Cuddy, A. J., Fiske, S. T., & Glick, P. (2008). Warmth and competence as universal dimensions of social perception: The stereotype content model and the BIAS map. *Advances in Experimental Social Psychology* 40, 61–149; [https://doi.org/10.1016/S0065-2601\(07\)00002-0](https://doi.org/10.1016/S0065-2601(07)00002-0)

Davis, M. H. (2001). *Empatia. O umiejętności współodczuwania*. Gdańsk: GWP.

Decety, J., & Yoder, K. J. (2016). Empathy and motivation for justice: Cognitive empathy and concern, but not emotional empathy, predict sensitivity to injustice for others. *Social Neuroscience* 11(1), 1–14;
<https://doi.org/10.1080/17470919.2015.1029593>

Diachun, L. L., Dumbrell, A. C., Byrne, K., & Esbaugh, J. (2006). But does it stick? Evaluating the durability of improved knowledge following an undergraduate experiential geriatrics learning session. *Journal of the American Geriatrics Society* 54(4), 696–701; <https://doi.org/10.1111/j.1532-5415.2006.00656.x>

Douglass, C., Henry, B., & Kostiwa, I. M. (2008). An Aging Game Simulation Activity for Allied Health Students. *Educational Gerontology* 34(2), 124–135; <https://doi.org/10.1080/03601270701700417>

Henry, B., Douglass, C., & Kostiwa, I. M. (2007). Effects of Participation in an Aging Game Simulation Activity on the Attitudes of Allied Health Students Toward Older Adults. *The Internet Journal of Allied Health Sciences & Practice*, 5, 5;
<https://nsuworks.nova.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1166&context=ijahsp> (accessed on: 15.09.2020). <https://doi.org/10.46743/1540-580X/2007.1166>

Hoffman, M. L. (2006). *Empatia i rozwój moralny*. Gdańsk: GWP.

Kolb, D. A. (1984). *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.

Lin, S., Keysar, B., & Epley, N. (2010). Reflexively mindblind: Using theory of mind to interpret behavior requires effortful attention. *Journal of Experimental Social Psychology* 46(3), 551–556;
<https://doi.org/10.1016/j.jesp.2009.12.019>

Lucchetti, A. L., Lucchetti, G., de Oliveira, I. N., Moreira-Almeida, A., & da Silva Ezequiel, O. (2017). Experiencing aging or demystifying myths? - impact of different "geriatrics and gerontology" teaching strategies in first year medical students. *BMC Medical Education* 17(1), 35;
<https://doi.org/10.1186/s12909-017-0872-9>

Nario-Redmond, M. R., Gospodinov, D., & Cobb, A. (2017). Crip for a day: The unintended negative consequences of disability simulations. *Rehabilitation Psychology* 62(3), 324–333;
<https://doi.org/10.1037/rep0000127>

Pacala, J. T., Boulton, C., & Hepburn, K. (2006). Ten years' experience conducting the Aging Game Workshop: Was it worth it? *Journal of the American Geriatrics Society* 54, 144–149;
<https://doi.org/10.1111/j.1532-5415.2005.00531.x>

Parlak, D. (2018). Umiejętność przyjmowania perspektywy a jakość relacji pomocowych. In: M. Piorunek (ed.), *Społeczne i jednostkowe konteksty pomocy, wsparcia społecznego, poradnictwa*, 1. Poznań: Wydaw. UAM.

Ruby, P. & Decety, J. (2004). How would you feel versus how do you think she would feel? A neuroimaging study of perspective taking with social emotions. *Journal of Cognitive Neuroscience* 19, 988–999; <https://doi.org/10.1162/0898929041502661>

Silverman, A. M., Gwinn, J. D., & Van Boven, L. (2015). Stumbling in their shoes: Disability simulations reduce judged capabilities of disabled people. *Social Psychological and Personality Science* 6, 464–471; <https://doi.org/10.1177/1948550614559650>

Shapiro J. (2008). Walking a mile in their patients' shoes: empathy and othering in medical students' education. *Philosophy, Ethics, and Humanities in Medicine* 3:10; <https://doi.org/10.1186/1747-5341-3-10>

Skinner, B. F., Vaughan, M. E. (1993). *Przyjemnej starości*. Kraków: Wydaw. BUS.

Stotland, E. (1969). Exploratory investigations of empathy. In: L. Berkowitz (ed.), *Advances in Experimental Social Psychology* 4, 271–313. New York: Academic Press. [https://doi.org/10.1016/S0065-2601\(08\)60080-5](https://doi.org/10.1016/S0065-2601(08)60080-5)

Ter Beest, H., van Bommel, M., & Adriaansen, M. (2018). Nursing student as patient: experiential learning in a hospital simulation to improve empathy of nursing students. *Scandinavian Journal of Caring Sciences* 32(4), 1390–1397; <https://doi.org/10.1111/scs.12584>

Varkey, P., Chutka, D. S., & Lesnick, T. G. (2006). The Aging Game: improving medical students' attitudes toward caring for the elderly. *Journal of the American Medical Directors Association* 7(4), 224–229; <https://doi.org/10.1016/j.jamda.2005.07.009>

Ewa Przybylska ADULT EDUCATION FROM A REGIONAL PERSPECTIVE

Aleksander, T. (2003). Edukacja dorosłych. In: T. Pilch (ed.), *Encyklopedia Pedagogiczna XXI wieku*, 1. Warsaw: Żak Wydaw. Akademickie, 906–910.

Ambos, I., Conein, S., and Nuissl, E. (2002). Lernende Regionen – ein innovatives Programm. *Außerschulische Bildung*, Vol. 1, 5–9.

Bednarczyk, H. (2019). Innowacje edukacyjne Stowarzyszenia Oświatowego Sycyna. *Edukacja ustawiczna Dorosłych*, 4(107), 29–39.

Eurydice (2019). https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-56_pl.

Czapiewska, G. (2015). Wybrane inicjatywy z zakresu wspierania edukacji i ich wpływ na rozwój społeczno-ekonomiczny obszarów wiejskich Pomorza. *Acta Universitatis Lodzianis Folia Geographica Socio-Oeconomica*, 20, 101–117. <https://doi.org/10.18778/1508-1117.20.07>

Faulstich, P., and Zeuner, Ch. (1999). Lernkulturen in regionalen Netzwerken. *Lernkulturen in regionalen Netzwerken*. Report, 44, 58–67.

GUS (2019). *Kapitał ludzki w Polsce w latach 2014–2018*. Warsaw, Gdańsk: GUS.

Minkiewicz, P. (2019). Kapitał społeczny i edukacja. Różne konceptualizacje i ich konsekwencje dla badań edukacyjnych. In: M. J. Szymański (ed.), *Krótkie wykłady z socjologii edukacji*. Warsaw: Wolters Kluwer, 51–52.

MRR (Ministerstwo Rozwoju Regionalnego) (2010). Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie; <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WMP20110360423>.

Przybylska, E. (2019). Edukacja na wsi w perspektywie andragogicznej. O potrzebie dystynktywnego oglądu. *Szkoła – Zawód – Praca*, 18, 11–29.

Reutter, G. (1995). Marktorientierung – Reginalorientierung. Wer orientiert was an wem? In: E. Nuisl (ed.), *Standortfaktor Weiterbildung*. Bad Heilbrunn: Klinkhardt Verlag, 182–193.

Rydz, E. (2002). Bariery edukacyjne młodzieży wiejskiej. *Studia Obszarów Wiejskich*, 2, 53–68.

Szafraniec, K. (2006). Zasoby społeczne wsi z perspektywy różnych dyscyplin naukowych. In: K. Szafraniec (ed.), *Jednostkowe i społeczne zasoby wsi*. Warsaw: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa Polskiej Akademii Nauk, 2–11.

UNESCO (2019). *Global Report on Adult Learning and Education: Leave No One Behind: Participation, Equity and Inclusion*. Hamburg: UNESCO Institute for Lifelong Learning.

Wójcik, M. (2013). Geografia wsi w Polsce. Ewolucja koncepcji problemów badawczych. *Acta Universitatis Lodzianis. Folia Geographica Socio-Oeconomica*, 13, 3–17.

Julia Kluzowicz NEIGHBOURHOOD RELATIONS AS A SPACE OF INFORMAL CIVIC EDUCATION FOR ADULTS

Bujwicka, A. (2011). Typy wielkomiejskiego sąsiedztwa wyobrażone a praktykowane stosunki sąsiedzkie mieszkańców Łodzi. *Acta Universitatis Lodzianis. Folia Sociologica* 36, 101–119.

Frysztański, K. (2004). Pewne współczesne spojrzenia na aktywność społeczną w warunkach lokalnych. In: M. S. Szczepański, A. Śliz (eds.), *Obywatel w lokalnej społeczności*. Studia i szkice socjologiczne. Opole – Tychy: WUO, ŚWN.

Gierszewski, D. (2017). *Edukacja obywatelska w przestrzeni lokalnej*. Kraków: Wydaw. Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Hanifan, L. J. (1916). The Rural School Community Center. *Annals of the American Academy of Political and Social Science* 67, 130–138. <https://doi.org/10.1177/000271621606700118>

Herbst, J. (2005). *Oblicza społeczeństwa obywatelskiego*. Warsaw: Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.

Jacobs, J. (1992). *The Death and Life of Great American Cities*. New York: Random House.

Kinowska, Z. (2015). *Można zakasać rękawy. Aktywność obywatelska kobiet w środowisku lokalnym*. Warsaw: Oficyna Naukowa.

Krajewski, M. (2006). Niewidzialne miasto. Analiza pozainstytucjonalnych form społecznej aktywności. In: M. Nowak, M. Nowosielski (eds.), *Czy społeczny bezruch? O społeczeństwie obywatelskim i aktywności we współczesnej Polsce*. Poznań: Instytut Zachodni, 193–211.

Lewenstein, B. (2006). Nowe paradygmaty rozwoju układów lokalnych – w stronę obywatelskich wizji społeczności lokalnych. In: J. Kurczewska (ed.), *Oblicza lokalności. Różnorodność miejsc i czasu*. Warsaw: IFIS PAN, 221–245.

Nowak, M., Nowosielski, M. (2006). Pytanie o społeczny bezruch. In: M. Nowak, M. Nowosielski (eds.). Czy społeczny bezruch? O społeczeństwie obywatelskim i aktywności we współczesnej Polsce. Poznań: Wydaw. Naukowe Uniwersytetu Adama Mickiewicza, 14–20.

Putnam, R. D. (2000). Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community. New York: Simon & Schuster. <https://doi.org/10.1145/358916.361990>

Pyszczek, G. (2006). Sąsiedztwo a lokalność. Wstęp do analizy teoretycznej. In: J. Kurczewska (ed.), Oblicza lokalności. Różnorodność miejsc i czasu. Warsaw: IFIS PAN, 246–266.

Skrzypczak, B. (2016). Współczynnik społecznościowy. Edukacyjne (re)konstruowanie instytucji społecznościowych – w perspektywie pedagogiki społecznej. Warsaw: AKAPIT.

Szczepański, M. S. (2004). Tożsamość europejska i śląska konkwiata. In: M. S. Szczepański, A. Śliz (eds.), Obywatel w lokalnej społeczności. Studia i szkice socjologiczne. Tychy – Opole: WUO, ŚWN, 15–23.

Sztompka, P. (2006). O potrzebie wspólnoty obywatelskiej. Europa. Tygodnik Idei 112, 12.

Woźniak, Z. (2006). Kondycja społeczeństwa obywatelskiego w Polsce. In: M. Nowak, M. Nowosielski (eds.), Czy społeczny bezruch? O społeczeństwie obywatelskim i aktywności we współczesnej Polsce. Poznań: Instytut Zachodni, 23–57.

Zalewska, A. M., Krzywosz-Rynkiewicz, B. (2011). Psychologiczne portrety młodych obywateli. Warsaw: Wydaw. SWPS.

Beata Cyboran ADULT EDUCATION IN CULTURAL POLICY AT THE LOCAL LEVEL

Celiński, A., Niżyńska, A., Sienkiewicz, M., Wenzel, M. (DNA Miasta research team), (2013). Miejskie polityki kulturalne. Raport z badań. Warsaw: Fundacja Res Publica; www.res publica.pl (accessed on: 17.01.2014).

Czyżewski, K., Fogler, J., Hausner, J., Niezabitowski, M., Komar, M., Łysak, P., Opatowicz, A., Piaskowski, R., Purchla, J., Ronduda, Ł., Sanetra-Szeliga, J., Szlendak, T., Szymańska, A., Świątkowska, B. (2020). Alert kultura. Kraków: Wyd. Open Eyes Economy Summit; <https://oees.pl/dobrzewiedziec/> (accessed on: 15.06.2020).

DNA Miasta: Diagnoza. Uspołecznianie procesu przygotowań aplikacji konkursowych w konkursie o tytuł Europejskiej Stolicy Kultury 2016 (2010). Wydaw. Fundacja Res Publica; <http://publica.pl/dna-miasta-doswiadczenie> (accessed on: 12.05.2017).

Drabczyk, M., Sanetra-Szeliga, J., Knaś, P. (2020). Kultura w Sieci. Transformacja cyfrowa? Ekspertyza. Kraków: Wydaw. Open Eyes Economy Summit; <https://oees.pl/dobrzewiedziec/> (accessed on: 15.06.2020).

Gendera, M., Folta, M., Celiński, A., Sęk, M. (2016). DNA Miasta: Jelenia Góra 2016. Polityka kulturalna, Fundacja Res Publica; http://publica.pl/dna-miasta-doswiadczenie#polit_kult (accessed on: 12.11.2016).

Gotowość do podjęcia aktywności kulturalnej po zniesieniu ograniczeń epidemicznych (2020). Komunikat z badania Narodowego Centrum Kultury: Warsaw; <https://nck.pl/badania/aktualnosci/aktywnosc-kulturalna-po-zniesieniu-ograniczen-epidemicznych> (accessed on: 15.06.2020).

Goytia, A., Arosteguy, A. (2012). Analysing the public cultural supply: Leisure as an innovative tool for the generation of values. *ENCATC Journal of Cultural Management and Policy*, 1; <https://www.encatc.org/en/resources/encatc-journal/> (accessed on: 02.05.2016), 28–39.

Knaś, P., Kowalik, W., Krzyżowski, Ł., Noworól, Z. (2010). *Sceny kulturowe a polityki kultury w Małopolsce. Raport z badań eksploracyjnych*. Kraków: Wydaw. MIK.

Wilson, N., Gross, J., Bull, A. (2017). *Towards cultural democracy: Promoting cultural capabilities for everyone*. King's College London; <http://nck.pl/baza-badan/319503-raport-w-kierunku-demokracji-kulturalnej-promowanie-powszechnej-dostepnosci-kultury/> (accessed on: 13.09.2017).

Agnieszka Naumiuk NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS AS AN ENVIRONMENT OF ADULT EDUCATION

Belina, A. (2018). Crisis of Volunteerism? The Analysis of the Causes of Volunteers Resigning from Volunteering. *Zeszyty Naukowe Towarzystwa Doktorantów Uniwersytetu Jagiellońskiego*, 1(20), 47–61;

Blicharz, J., Zacharko, L. (eds.) (2017). *Trzeci sektor i ekonomia społeczna. Uwarunkowania prawne. Kierunki działań*. Wrocław: Uniwersytet Wrocławski, oai:www.bibliotekacyfrowa.pl:79827.

Dudkiewicz, M. (2009). *Technokraci dobroczynności. Samoświadomość społeczna pracowników organizacji pozarządowych*. Warsaw: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.

Etzioni, A. (2014). Communitarianism revisited. *Journal of Political Ideologies*, 19, 3, 241–260; <https://doi.org/10.1080/13569317.2014.951142>

Gliński, P., Lewenstein, B., Siciński, A. (eds.) (2004). *Samoorganizacja społeczeństwa obywatelskiego: III sektor i wspólnoty lokalne w jednoczącej się Europie*. Warsaw: Wydaw. IFiS PAN.

Herbst, K. (2013). *Ruchy nieformalne a kierunki rozwoju ekonomii społecznej. Rekomendacje dla polityk publicznych*. Warsaw: Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich.

Janiak-Jasińska, A., Sierakowska, K., Szwarz, A. (2008). *Działaczki społeczne, feministki, obywatelki Samoorganizowanie się kobiet na ziemiach polskich do 1918 roku (na tle porównawczym)*, Vol. I. Warsaw: Wydaw. Neriton.

Janiak-Jasińska, A., Sierakowska, K., Szwarz, A. (eds.) (2009). *Działaczki społeczne, feministki, obywatelki Samoorganizowanie się kobiet na ziemiach polskich po roku 1918 (na tle porównawczym)*, Vol. II. Warsaw: Wydaw. Neriton.

Kietlińska, K. (2010). *Rola trzeciego sektora w społeczeństwie obywatelskim*. Warsaw: Diffin.Szafraniec, K. (2012). *Dojrzewający obywatele dojrzewającej demokracji. O stylu politycznej obecności młodych*. Warsaw: Instytut Obywatelski.

Laclau, E. (2004). *Emancypacje*. Wrocław: Wydaw. Naukowe Dolnośląskiej Szkoły Wyższej.

Leś, E. (2000). *Od filantropii do pomocniczości: studium porównawcze rozwoju i działalności organizacji społecznych*. Warsaw: IFiS PAN.

Makowski, G. (2015). Growth of the Non-Governmental Sector in Poland after 1989. *Studia Biura Analiz Sejmowych*, 4(44), 57–85.

- Marynowicz-Hetka, E., Piekarski, J. (ed.) (1998). Wokół problemów działania społecznego. Katowice: Wydaw. Śląsk.
- Mead, M. (2000). Kultura i tożsamość. Studium dystansu międzypokoleniowego. Warsaw: Wydaw. Naukowe PWN.
- Michalski, R. (2015), Czy ruchy nieformalne zastąpią organizacje? NGO-sy jak zombie, opinia z dnia 17.08.2015 r.; <http://opinie.ngo.pl/wiadomosc/1655604.html> (accessed on: 17.10.2020).
- Naumiuk, A. (2003). Edukacja i aktywizacja społeczna w organizacjach pozarządowych. Przykład ruchu United Way. Warsaw: "Orthos" Wydawnictwa Edukacyjne.
- Naumiuk, A. (2007). Uczestnictwo społeczne młodzieży. Możliwości działań – opinie – postawy. Toruń: Wydaw. Edukacyjne AKAPIT.
- Naumiuk, A. (2014). Edukacja – Partycypacja – Zmiana w doświadczeniach i wyobrażeniach działaczy lokalnych (animatorów społecznych). Warsaw: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego. <https://doi.org/10.31338/uw.9788323514930>
- Naumiuk, A. (2018). Organizacje pozarządowe. Pedagogika Społeczna 4(70), 247–254.
- Pleskot-Makulska, K. (2007). Teoria uczenia się transformatywnego autorstwa Jack'a Mezirowa. Rocznik Andragogiczny 2007, 81–96.
- Raport. Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2018 r. – wyniki wstępne. Główny Urząd Statystyczny (23.12.2019); <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoeczna-wolontariat/gospodarka-spoeczna-trzeci-sektor/dzialalnosc-stowarzyszen-i-podobnych-organizacji-spoecznych-fundacji-spoecznych-podmiotowwyznaniowych-oraz-samorzadu-gospodarczego-i-zawodowego-w-2018-r-wyniki-wstepne,3,8.html> (accessed on: 17.10.2020).
- Report. NGOs in Poland. Research report 2018 (2019). Klon / Jawor Association; <https://fakty.ngo.pl/raporty/research-report-on-ngos-in-poland-2018> (accessed on: 17.10.2020).
- Rudnicki, P. (2016). Edukujące organizacje pozarządowe jako miejsca pracy. Neoliberalne uwikłania trzeciego sektora. Dyskursy Młodych Andragogów, 17, 9–23; (accessed on: 19.10.2020).
- Sartori, G. (1994). Teoria demokracji. Warsaw: Wydaw. Naukowe PWN.
- Śpiewak, P. (1998). W stronę wspólnego dobra. Warsaw: Wydaw. Aletheia.
- Taylor, C. (2004) Nieporozumienie wokół debaty liberalno-komunitariańskiej. In: P. Śpiewak, Komunitarianie. Warsaw: Aletheia.
- Turner, J. H. (2005). Struktura teorii socjologicznej. Warsaw: Wydaw. Naukowe PWN.
- Warren, M. (2001). Democracy and Associations. Princeton: Princeton University Press.
- Weber, M. M. (2002). Gospodarka i społeczeństwo. Warsaw: PWN.
- Załęski, R. (2015). Czy ruchy nieformalne zastąpią organizacje? To społeczna broń szybkiego reagowania, opinia z dnia 13.08.2015 r.; <http://opinie.ngo.pl/wiadomosc/1655240.html> (accessed on: 17.10.2020).

Michaela Beran Sládkayová CITIZENSHIP EDUCATION OF ADULTS AS A TOOL IN ACTIVATING CITIZENSHIP COMPETENCE

Birzea, C. (2000). Education for democratic citizenship: A lifelong learning perspective. Strasbourg: Council of Europe.

De Weerd, M., et al. (2005). Indicators for Monitoring Active Citizenship and Citizenship Education. Final report. Amsterdam, Regioplan Beleidsonderzoek.

Delors Report (1996). <https://www.gcedclearinghouse.org/resources/learning-treasure-within-report-unesco-international-commission-education-twenty-first> (accessed on: 30.05.2020).

Education to foster intercultural understanding and solidarity in Europe (2016). Brussels: LLLPlatform.

European Commission/EAEA/Eurydice (2017). Citizenship Education at School in Europe – 2017. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European framework for key competences for lifelong learning (2006). <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32006H0962> (accessed on: 30.05.2020).

European framework for key competences for lifelong learning. (2018). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018SC0014&from=EN> (accessed on: 30.05.2020).

Levin, P. (2018). Civic Education; <http://plato.stanford.edu/entries/civic-education/#CivEdu-PolAct> (accessed on: 30.05.2020).

Sládkayová, M. (2019). Občianske vzdelávanie dospelých. Banská Bystrica: Belianum.

Smékal, V., et al. (2010). Analýza občanského vzdelávání dospelých. Brno: Centrum občanského vzdelávání.

Veteška, J. (2010). Kompetence ve vzdělávání dospelých. Pedagogické, andragogické a sociální aspekty. Prague: Univerzita Jana Amose Komenského Praha.

Veteška, J. (2016). Přehled andragogiky. Prague: Portál.